

SYRHÅLA GÖTEBORG BOPLATSOMRÅDE SONDERINGSGRÄVNING

Gravningen av 1954 skedde under ledning av dåvarande Länsmannen i Göteborg och i samarbete med Göteborgs Museum. Den var en av de första av sin art i Göteborg och den var en av de första av sin art i Sverige. Den var en av de första av sin art i Sverige. Den var en av de första av sin art i Sverige.

ADMINISTRATIVA ÖPPNINGAR

Gravningen av 1954 skedde under ledning av dåvarande Länsmannen i Göteborg och i samarbete med Göteborgs Museum. Den var en av de första av sin art i Göteborg och den var en av de första av sin art i Sverige. Den var en av de första av sin art i Sverige.

Gravningen av 1954 skedde under ledning av dåvarande Länsmannen i Göteborg och i samarbete med Göteborgs Museum. Den var en av de första av sin art i Göteborg och den var en av de första av sin art i Sverige. Den var en av de första av sin art i Sverige.

Gravningen av 1954 skedde under ledning av dåvarande Länsmannen i Göteborg och i samarbete med Göteborgs Museum. Den var en av de första av sin art i Göteborg och den var en av de första av sin art i Sverige. Den var en av de första av sin art i Sverige.

Gravningen av 1954 skedde under ledning av dåvarande Länsmannen i Göteborg och i samarbete med Göteborgs Museum. Den var en av de första av sin art i Göteborg och den var en av de första av sin art i Sverige. Den var en av de första av sin art i Sverige.

Gravningen av 1954 skedde under ledning av dåvarande Länsmannen i Göteborg och i samarbete med Göteborgs Museum. Den var en av de första av sin art i Göteborg och den var en av de första av sin art i Sverige. Den var en av de första av sin art i Sverige.

Gravningen av 1954 skedde under ledning av dåvarande Länsmannen i Göteborg och i samarbete med Göteborgs Museum. Den var en av de första av sin art i Göteborg och den var en av de första av sin art i Sverige. Den var en av de första av sin art i Sverige.

ANVÄNDNING AV GRAVNINGEN

Gravningen av 1954 skedde under ledning av dåvarande Länsmannen i Göteborg och i samarbete med Göteborgs Museum. Den var en av de första av sin art i Göteborg och den var en av de första av sin art i Sverige. Den var en av de första av sin art i Sverige.

TOPOGRAF (Fig 1-4, 25-28)

Gravningen av 1954 skedde under ledning av dåvarande Länsmannen i Göteborg och i samarbete med Göteborgs Museum. Den var en av de första av sin art i Göteborg och den var en av de första av sin art i Sverige. Den var en av de första av sin art i Sverige.

SYRHÅLA GÖTEBORG
BOPLATSOMRÅDE SONDERINGSGRÄVNING

SYRHÅLA GÖTEBORG BOPLATSOMRÅDE SONDERINGSGRÄVNING

Provgrävning av ett större område med 14 tidigare kända fyndplatser för slagen flinta. Sju av dessa visade sig vara boplatser. Dessutom påträffades 14 nya boplatser. De flesta kan dateras till mesolitisk tid, ett par är från neolitisk tid, medan två troligen tillhör brons- eller järnåldern.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Läge: Delar av fastigheterna Syrhåla i Lundby, Lilleby och Låssby i Björlanda samt Torslanda, Bua och Bulycke i Torslanda, Göteborgs stad.

Grävningsorsak: Sonderingsgrävning för kostnadsberäkning inför kommande planering.

Grävningstid: 28 maj - 2 juli, 2 - 3 augusti 1971.

Antal timmar i fält: 645 arkeologtimmar och 1232 grovarbetstimmar.

Undersökt yta: Inom sonderingsområdet, som omfattade 120 ha, upptogs 1014 provgropar och 107 löpmeter schakt.

Platsledare: Stina Andersson och Monica Lundberg.

NATURVETENSKAPLIGA BESTÄMNINGAR

Bestämning av de brända benen (från boplatser 12:S 157) har utförts av fil kand Jan Ekman, Osteologiska forskningslaboratoriet, Stockholms universitet. (Exkurs 1).

TOPOGRAFI (fig 1-4, 25-30)

Sonderingsområdet omfattar gränsområdet mellan de förutvarande socknarna Lundby, Torslanda och Björlanda. Det ligger omedelbart nordost om Torslanda flygfält, strax norr om Nya Torslandavägen. Omedelbart öster härom ligger tre tidigare sonderingsgrävda stör-

re områden, Låssby, Skäggered och Syrhåla -68 (fig 1)¹⁾.

Området består i huvudsak av ett större sammanhängande bergsparti, vilket utgör den västra begränsningen av den i nord-syd gående Syrhåladalen. Denna sträcker sig från Älvsborgsfjorden i söder till Björlanda Kile i norr. I sydväst går en mindre dalgång från älven i söder in mot nordväst vid Bua (fig 1, 2). De omgivande låga dalgångarna är leriga, liksom ibland sluttningarna ner mot dem. En ganska bred lerig dalgång i södra delen av sonderingsområdet delar i stort sett området i ett mindre bergsparti i söder och ett större i norr (fig 2,3,26).

Den öst-västliga dalgången i söder, liksom några mindre partier i områdets nordöstra del är fortfarande delvis brukade. De sandiga och grusiga bergssluttningarna har tidigare varit uppodlade, men är nu i allmänhet gräs- eller ibland skogbevuxna. Området börjar växa igen.

Bergen är delvis kala, delvis skogbevuxna. De högsta bergstopparna ligger på 40 - 45 m höjd över havet. Nordvästra delen av området upptas förutom av berg, främst av sankmarker med ett par mossar och en liten sjö.

Under hela den äldre stenåldern, då stranden i huvudsak stod 20 - 25 m högre än nu, utgjordes området av några mindre öar belägna i en skärgård (fig 1). De tidigare undersökta områdena i öster låg då i stort sett helt under vatten. Under yngre stenåldern och bronsåldern utgjorde Syrhåladalen ett sund (fig 2) och dalgången vid Bua en djup vik²⁾.

TIDIGARE KÄNDA FYND OCH FORNLÄMNINGAR

På bergen öster om Syrhålasundet, liksom på de dåtida öarna ute i sundet, låg ett stort antal rösen och stensättningar (se karta i Fyndrapporter 1969, sid 35). Dessa är nu borttagna efter undersökning³⁾.

Det stora bergspartiet väster om sundet är däremot fattigt på fasta fornlämningar. Endast tre stensättningar är kända inom eller i omedelbar anslutning till sonderingsområdet (fig 3): 11:57, stensättning; 11:62, stensättning osäker; 15:26, stensättning osäker.

Medan de östra sonderingsområdena har gett relativt få boplatsfynd är detta västra Syrhålaområde desto rikare på boplatser. Inom området fanns tidigare 14 platser kända med plockade flintföremål, registrerade i GAM:s arkiv (fig 3). På flera av dem var endast några få föremål funna. Endast två platser hade över 10 föremål (se tabell). Provgrävningen visade att endast sju av dessa tidigare kända 14 boplatser gav ett rikare fyndmaterial (fig 3).

TIDIGARE FYND INOM OMRÅDET

	11:S66	11:S67	12:S13	12:S75	12:S76	12:S160 =15:S73	15:S72	15:S74	15:S75	15:S85	15:S86	15:S87	15:S88	15:S90
Knacksten										2				
Kärna					1					2				
Spänkärna			1											
Handtagsskärna											1			
Knuta									4	2		3		
Kärnavslag										1				
Skivyxa						1	1							
Kärnyxa		1			3		3			1		1		1
Ämne till kärnyxa										1				
Lihultyxa, bergart							2							
Trindyxa, bergart							2							
Spetsredskap							1			2				
Yxa, tjockknackig													1	
Skärva av slipat redskap					1									
Dolkskaft				1										
Pilspets							1							
Spänkskrapa							3							
Skivskrapa				2	1		3	1						
Kölskrapa										2				
Hyvelskrapa							1							
Kniv										1	1			
Borr				1			1		1	1				
Redskap fragment										1				
Avslag med inhak										1				
Avslag med retusch			1	2	1		3			2			1	
Flintstycke med retusch										1				
Summa redskap	0	1	2	6	7	1	21	1	5	20	2	4	2	1
Avslag och övrigt	3			2	1		7		4	30	1	7		
Avslag, kvarts									1					

RESULTAT EFTER SONDERING BETRÄFFANDE TIDIGARE KÄNDA FYNDPLATSER

Tidigare fyndplats med ett ganska rikt fyndmaterial:	Tidigare fyndplats, efter sonderingen struken som boplats:
12:S 13	11:S 66
12:S 76	11:S 67
12:S 160 (= tidigare 15:S 73)	12:S 75
15:S 72	15:S 74
15:S 85	15:S 75
15:S 86	15:S 88
15:S 87	15:S 90

ARBETSBESKRIVNING

Avsikten med sonderingen var dels att provgräva de områden där flinta tidigare plockats, dels att undersöka om det fanns ytterligare boplatser inom området.

Provgropar, sammanlagt 1014 st, och schakt, 19 st, grävdes. Provgroparna har fått beteckningarna 1 - 724, 1001 - 1293 med fem vakanta nummer - 118, 168, 304, 306, 1205. Provgroparna upptogs, förutom på de tidigare kända fyndplatserna, främst på de sandiga och grusiga bergssluttningarna, vilka ansågs utgöra de troligaste boplatslägena. Ett fåtal gropar togs i kanten av den leriga dalgången i söder. Eftersom de gav dåligt resultat lämnades dalbotten helt utan provtagning. En del gropar togs i relativt högt belägna svackor uppe i bergspartierna. De flesta groparna grävdes i icke uppodlad mark, där flinta inte kunnat plockas (fig 4. En mer detaljerad redovisning av samtliga provgropars läge finns i GAM:s arkiv).

I anslutning till gropar med mycket flinta, keramik eller sotfärgningar grävdes schakt.

I några ännu brukade åkrar samt i en liten grusgrop i sydost ytplockades flinta (Y 1 - 5, fig 4).

GRÄVNINGSIKTTAGELSER

Vid sonderingen kunde 21 platser med ett ganska rikt fyndmaterial urskiljas (fig 4). Av dessa var 7 redan tidigare kända och 14 nya framkom vid provgrävningen. Dessa 21 boplatser behandlas utförligare nedan.

En stor del av de övriga provgroparna var fyndtomma, ca 450 st. En del gropar innehöll ett eller några få flintavslag eller bara naturliga flintklumpar (se fyndtabell). I samtliga gropar utanför de 21 inringade boplatserna fanns sammanlagt endast ett 10-tal flintredskap, bestående av kärnor och knutor och obestämbara avslag med retusch. I fyra gropar fanns några små bitar bränd lera. Två gropar innehöll en krukskärva vardera. Samtliga dessa sex gropar låg i områdets nordöstra del i anslutning till boplatserna 12:S 157 och 12:S 162 (fig 3, 4).

Sotfärgningar eller konstruktioner iakttogs inte i groparna utanför de 21 boplatserna med undantag av en provgrop (419) i områdets sydöstra del (fig 4). Här fanns ett 0,15 m tjockt sotigt molager med kolbitar och skörbrända stenar. Ytan låg 0,25 m under markytan. Denna, liksom groparna runt om, innehöll endast några få flintbitar.

I fyra av de få ännu brukade åkrarna inom området ytplockades flinta. Ytplockning 1 (fynd 40) sammanföll med boplatz 15:S 85 och ytplockning 3 (fynd 77) låg strax sydväst om denna (fig 4). Omedelbart norr om boplatz 15:S 86 plockades en del flinta (ytplockning 2, fynd 41). Åkern som upptar större delen av boplatz 12:S 13 har kallats ytplockning 4 (fynd 690). I en liten grusgrop i sydöstra delen av området mellan boplatz 15:S 94 och den ovannämnda sotiga provgropen 419, ytplockades en skrapa (ytplockning 5, fynd 223).

BOPLATSBESKRIVNINGAR

11:S 164 (fig 4,5,25,26,28)

Ny boplatz.

L ä g e : Bulycke 1:2, 1:3, Torslanda.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en smal dalgång (ON0-VSV) som från ett mer öppet område i väster går österut in som en kil i ett större bergsområde. Dalgången sluttar svagt neråt mot sydväst. Omedelbart norr om fyndplatsen reser sig en relativt brant bergvägg. Bergen, som begränsar dalgången i söder, är låga. Området ligger ca 24 - 30 m över havet och var vid undersökningstillfället skogbevuxet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 9 provgropar (533 - 535, 552 - 554, 719 - 721). Jorden utgjordes av sandig mo, som delvis var grusig och stenig. I provgrop 720 fanns en troligen sotig mörkfärgning med botten 0,4 - 0,5 m djupt under markytan, troligen del av en konstruktion av något slag.

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Kärna	1 st	313
Mikrospånkärna, fragment?	1 st	313
Kärnuppfriskningsavslag	2 st	298, 414
Kölskrapa	1 st	313
Avslag m retuscherad spets	1 st	313
Avslag med retusch	<u>3 st</u>	312-13, 415
Summa redskap	9 st	
Obearbetade avslag	42 st	298, 312-14, 415-16
Övrig flinta	73 st	298-99, 312-14, 414-16

Flintan är i huvudsak ej svallad. Detta gäller främst redskapen och de obearbetade avslagen. Bland den övriga flintan finns en del klart slagna bitar, men även några naturligt svallade klumpar.

D a t e r i n g : Kölskrapan och den tveksamma mikrospånkärnan ger en antydan om en datering till mesolitisk tid.

11:S 165 (fig 4,6,25,26)

Ny boplats.

L ä g e : Bulycke 1:2, 1:3, Torslanda.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en liten tallskogsbevuxen platå omgiven av låga berg i söder och väster och begränsad av ett kärr i öster. Höjden över havet är ca 20 m.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Omkring den flintrika gropen 641 grävdes ytterligare 10 gropar (701 - 707, 716 - 718). Av dessa låg 703 och 707 utanför det fyndrika området. Under det 0,1 m tjocka torvlagret låg ett 0,05 - 0,3 m

tjockt grusigt sandlager direkt ner på berget. Österut mot kärret sluttade berget neråt. Berget låg djupare än 0,5 m under markytan i provgrop 705. Kulturlager eller konstruktioner påträffades ej, men en stor mängd slagen flinta låg samlad inom ett högst 10 x 10 m stort område. Flintan låg i det tunna sandlagret ända ner på berget. Området utgör troligen en liten verkstadsplats.

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Kärna	1 st	384
Avslag med retusch	<u>1 st</u>	384
Summa redskap	2 st	
Obearbetade avslag	85 st	371, 381-82, 384, 386, 411-13
Övrig flinta	183 st	371, 381-82, 384-86, 411-13

Flintan är till största delen klart slagen. Små obearbetade, ej svallade, avslag dominerar. Bland den övriga flintan finns några få naturliga klumpar.

D a t e r i n g : Osäker.

11:S 166 (fig 4,7,25,26)

Ny boplats.

L ä g e : Bulycke 1:2, 1:3, Torslanda.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en liten gräsbevuxen svacka mellan låga berg, sluttande neråt mot en bredare dalgång i nordväst. Platsen ligger mellan 20 och 22 m över havet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : I den lilla svackan grävdes 3 provgropar (603 - 605). Jorden utgjordes av något stenig grusig sand, som i två av groparna (604, 605) innehöll ganska mycket svallad slagen flinta. I en liten ljungbevuxen platå uppe i berget omedelbart sydost om fyndplatsen fanns också en del slagen svallad flinta (främst i provgrop 609).

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Avslag med retusch	2 st	342-43
Obearbetade avslag	23 st	342-43
Övrig flinta	48 st	342-43

Flintan, som till största delen är slagen, är nästan genomgående svallad. Detta gäller även redskap och obearbetade avslag.

D a t e r i n g : Den svallade slagna flintan, belägen ca 20 m över havet, tyder på en datering till mesolitisk tid.

11:S 167 (fig 4,8,25,26)

Ny boplats.

L ä g e : Bua 1:3, Torslanda.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en ljungbevuxen smal dalgång, omgiven av relativt låga berg. Dalgången sluttar neråt söderut och övergår strax söder om provgrop 696 i plan åkermark. Fyndplatsen ligger ca 20 m över havet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Provgrop 693 innehöll stenig grusig moig sand med ganska mycket svallad slagen flinta. I provgroparna söder om 693 fanns endast lite flinta, även den svallad. Längst ner i söder vid ca 15 m över havet grävdes provgrop 696 med en del svallad slagen flinta liggande i fin sjösand.

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Kärnuppfriskningsavslag	1 st	402
Obearbetade avslag	22 st	402
Övrig flinta	45 st	402

Flintan, som i huvudsak är slagen, är mycket starkt svallad, även de obearbetade avslagen.

Art	Antal				Fynd nr
	sanden	gruset	sanden+ gruset	summa	
Flinta:					
Kärna		3 st	1 st	4 st	640, 642, 646
Knuta	1 st	1 st		2 st	645, 648
Kärnyxa, fragm			1 st	1 st	644 (fig 38)
Tillsl flintst	1 st			1 st	647
trol förarb					
till slip yxa					
Skrapa	1 st			1 st	647
Avsl m ret	1 st	1 st	1 st	3 st	640-42
Summa redskap	4 st	5 st	3 st	12 st	
Obearb avsl	165 st	63 st	89 st	317 st	639-43, 645-49
Övr flinta	145 st	48 st	145 st	338 st	639-42, 644-49

Övrigt:

Keramik ornerad	22 gr	689 (fig 39)
Keramik, oornerad	16 gr	689

Keramiken utgörs av ett par små oornerade flagade skär-
vor samt två bitar, hopsatta till en 5 x 5 cm stor och 1
cm tjock krukskärva, ornerade med en rad dubbla intryck
(fig 39). Alla krukskärvorna har ganska stora magrings-
korn.

Bland flintan, som i huvudsak är slagen, kan två grupper
urskiljas. Den ena utgörs av vitpatinerad, ofta kraftigt
svallad flinta, däribland ett par spån och några mikro-
pån. Denna flinta ligger i huvudsak i det undre gruset.
Den andra gruppen, som främst ligger i det övre sandlag-
ret, består av mörk, ej vitpatinerad och ej svallad flin-
ta. Hit hör bl a ett förarbete till en fyrsidig slipad
yxa.

D a t e r i n g : Inom området finns två boplatser. En äldre meso-
litisk boplatz med svallad vitpatinerad flinta ligger in-
lagrad i det undre gruslagret, vilket bör ha avsatts un-
der den postglaciala transgressionen. Kärnyxan tillhör
troligen denna äldre boplatz. I det övre sandlagret

finns en yngre boplats, troligen från mellanneolitisk tid, med bl a keramik och ett förarbete till en fyrsidig slippad flintyxa.

12:S 157 (fig 4,11,25,26,29,30,40,41)

Ny boplats.

L ä g e : Lilleby 6:7, Björlanda.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en tidigare uppodlad, nu gräsbevuxen, sydsluttning, som mot söder och väster övergår i plan åkermark. I norr begränsas området av ett lågt delvis skogbevuxet bergsparti och i öster av låga ljungbevuxna berg, som sluttar brant ner mot den flacka dalgång, som under en stor del av förhistorisk tid utgjorde ett sund (fig 2). Fyndplatsen ligger mellan 14 och 20 m över havet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 11 provgropar (1143 - 1144, 1150 - 1153, 1155, 1164 - 1167) och 2 schakt (XV, XVII). Jorden bestod av delvis moig sand. I provgrop 1151, 1153 och 1155 samt i de två schakten iakttogs ett 0,1 - 0,3 m tjockt sotigt sandlager (kulturlager), som var något fläckigt och möjligen innehöll oklara konstruktioner. Huvuddelen av fynden låg i detta sotiga lager. I botten på schakt XV, under kulturlagret, var sanden lerig. Strax söder om schaktet vidtog ett sandigt lerområde (provgrop 1156 - 1163) med en del slagen flinta och någon enstaka krukskärva. Den lilla ljung- och skogbevuxna svackani berget omedelbart nordost om fyndplatsen (provgrop 1145 - 1149) utgjordes av stenig något sandig mo och var i stort sett fyndtom.

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Flinta:		
Knutor	2 st	600
Kärnor	3 st	589, 687
Kärnuppfriskningsavslag	1 st	687

Art	Antal	Fynd nr
Tillslaget flintstycke (förarbete?)	1 st	600
Spånpilspets m tånge, fragm	1 st	600 (fig 41)
Avslag med retusch (förar- bete till tångepilspets)	1 st	600
Avslag m retuscherad spets	1 st	687
Avslag med retusch	7 st	585, 600
Avslag m tillslagningskant	1 st	600
Fragm av slipat redskap (håleggad yxa?)	<u>1 st</u>	600
Summa redskap	19 st	
Obearbetade avslag	256 st	585-86, 589, 593, 595- 96, 599-600, 687
Övrig flinta	193 st	585-86, 589-90, 593, 596-97, 599-600, 687
Övrigt:		
Keramik, ornerad	8 gr	600 (fig 40)
Keramik, oornerad	102 gr	585, 589, 595, 600
Bränd lera	25 gr	595, 600
Brända ben	2 gr	593, 600
Avslag av bergart	1 st	600

Keramiken utgörs till största delen av oornerade, ca 1 cm tjocka skärvor. Största skärvan är 4,5 x 4,5 cm stor. En kantbit är ornerad med två runda gropar (fig 40).

Bland flintan, som nästan genomgående är slagen, finns en del spånavslag. Av den fragmentariska spånpilspetsen (fig 41) återstår endast tången. Denna har flathuggning även på undersidan. Den tillhör troligen Beckers typ C⁴). Det slipade avslaget kommer troligen från en håleggad yxa.

De brända benen har inte kunnat bestämmas.

D a t e r i n g : I fyndmaterialet finns ett klart neolitiskt inslag (keramik, slipad flintyxa, spånpilspets med tånge), troligen tillhörande den gropkeramiska kulturen. Klart mesolitiska föremål saknas.

12:S 158 (fig 4,12,21,25,26,30)

Ny boplats.

L ä g e : Lilleby 3:4, Björlanda.

T o p o g r a f i : Området utgörs till största delen av en smal gräsbevuxen platå, belägen mellan en svagt sydsluttande åker i söder och en låg, men relativt brant bergvägg i norr. Marken är i huvudsak plan, men sluttar på en del ställen ner mot åkern i söder. Området är bevuxet med gles tallskog samt en del buskar. Det ligger ca 16 - 19 m över havet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 15 provgropar (1001 - 1004, 1027, 1036 - 1041, 1055 - 1058) och 3 schakt (XII, XIII, XIV). Jorden utgjordes av sand, som delvis var grusig och stenig. I ett par provgropar (1001, 1002, 1040) samt i schakten iakttogs ett svagt sotigt sandlager, troligen kulturlager, vilket innehöll ganska mycket keramik och bränd lera. I schakten påträffades en stenpackning av 0,1 - 0,3 m stora stenar (fig 21). Stenpackningens yta låg 0,15 - 0,3 m djupt under markytan. Stenpackningen var 5,5 m lång i nord-syd (i schakt XII) och minst 6 m lång i öst-väst (i schakt XIII, XIV). Den fortsatte troligen mot öster utanför schakt XIII. Krukskärvor, bränd lera, slagen flinta samt enstaka kolbitar låg i stenpackningens yta (fynd 550, 551, 688) samt ner mellan stenarna (fynd 686). Stenpackningen framrensades endast. Den genomgrävdes inte. Denna stenpackning har tolkats som rest av en konstruktion, eventuellt hyddbotten. Delvis utanför denna stenpackning, delvis ovanpå den, fanns en annan typ av stenpackning av 0,2 m stora stenar liggande i mullagret. Detta har tolkats som odlingssten (fig 21).

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
-----	-------	---------

Flinta:

Skrapa	1 st	502
Obearbetade avslag	134 st	500, 502-03, 525, 530-31, 536-38, 540, 550-51, 582, 686
Övrig flinta	238 st	500, 502-03, 521, 525, 530, 536-38, 540, 550-51, 582, 686

Övrigt:

Keramik, oornerad	348 gr	501, 521, 537-38, 540, 550-51, 688
Bränd lera	315 gr	501, 538, 550-51, 686, 688
Kol	4 gr	538

Keramiken utgörs av oornerade upp till 5,5 x 6,5 cm stora och 5 - 10 mm tjocka krukskärvor. Kantbitar förekommer.

Den brända leran består mest av små stycken. De största bitarna är upp till 4 cm stora. Flintan är i huvudsak slagen, men även en del naturliga klumpar finns. En del avslag är svallade.

D a t e r i n g : Keramiken tyder på en datering till brons- eller järnålder. Den svallade slagna flintan utgör troligen ett äldre inslag och hör eventuellt ihop med den närliggande eventuellt mesolitiska boplatsen 12:S 159.

12:S 159 (fig 4,12,25,26,30)

Ny boplats.

L ä g e : Lilleby 3:4, Björlanda. .

T o p o g r a f i : Området utgörs av en gräsbevuxen platå, som sluttar svagt söderut mot en åker. I norr och väster begränsas området av låga berg. Mot öster fortsätter den gräsbevuxna platån svagt sluttande ner mot öster. I sydväst gränsar området till boplatssområde 12:S 158 och strax öster om ligger boplats 12:S 76. Platsen ligger mellan 15 och 20 m över havet och är bevuxen med gles

tallskog samt en del enbuskar.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : De sex provgropar (1013 - 1018) som grävdes visade att marken utgjordes av sand, som delvis var stenig och grusig och innehöll en hel del slagen flinta.

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Kärnor	2 st	510
Avslag med retusch	2 st	513-14
Avslag m tillslagningskant	<u>1 st</u>	512
Summa redskap	5 st	
Obearbetade avslag	23 st	509-13
Övrig flinta	40 st	509-14

Bland flintan, som till största delen är slagen, finns bl a några spån. En del avslag är svallade.

D a t e r i n g : Dateringen är osäker, men de två enpoliga ensidiga kärnorna tyder snarast på en datering till mesolitisk tid.

12:S 160 (fig 4,13,25,26,42,43)

Tidigare känd boplats med endast en skivvyxa funnen på gränsen mellan Björlanda och Lundby med beteckningen 15:S 73, nu ändrat till 12:S 160.

L ä g e : Lilleby 30:1, Björlanda.

T o p o g r a f i : Området utgörs i huvudsak av en sydostsluttning omgiven av berg och bevuxen med tallskog i väster och granskog öster om vägen. I sydost övergår området i en bred flack dalgång söder om den gamla sockengränsen mellan Björlanda och Lundby. Platsen ligger ca 16 - 22 m över havet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 17 provgropar (1219 - 1235) och ett schakt (XVI). Över större delen av området fanns överst sand och därunder

D a t e r i n g : Svallad slagen flinta på en höjd av 20 m över havet tyder på en datering till mesolitisk tid.

12:S 13 (fig 4,9,25,26)

Tidigare känd boplats med en del flintföremål plockade vid vägen samt i åkern väster om vägen (se tabell).

L ä g e : Lilleby 4:21, 30:1, Björlanda och Bulycke 1:2, 1:3, Torslanda.

T o p o g r a f i : Området utgörs till största delen av en potatisåker, som sluttar svagt neråt mot öster. Området skyddas i söder av ett högt berg och i norr och väster av låga bergspartier. I sydväst går en liten smal skogbevuxen dalgång upp mellan bergen. Området ligger mellan 24 och 34 m över havet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 13 provgropar (1276 - 1285, 1287 - 1288, 1293). Jorden utgjordes av sand, som ibland var något grusig och stenig. I en provgrop (1283) fanns ett 0,1 m tjockt sotigt sandlager 0,4 m djupt under markytan. I åkern ytplockades en del flinta (Ytplockning 4, fynd 690).

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Knuta	1 st	681
Mikrospånkärna, fragment?	1 st	690
Avslag m retuscherad spets	1 st	690
Avslag med retusch	<u>8 st</u>	672, 676, 690
Summa redskap	11 st	
Obearbetade avslag	50 st	674-75, 678, 680-81, 690
Övrig flinta	50 st	670, 672, 674, 676, 678, 680-81, 690

Bland flintavslagen, som troligen delvis är svallade, finns några spån och mikrospån. Bland den övriga flintan finns en del naturliga klumpar.

D a t e r i n g : Osäker.

12:S 76 (fig 3,4,12,25,26,29,30)

En tidigare känd fyndplats, 12:S 76, får betraktas som boplats, men den låg endast delvis inom sonderingsområdet (fig 3). Större delen av boplatsen låg utanför och provgrävdes därför inte. Platsen utgörs av en ännu brukad sydsluttande åker, i vars södra kant 5 gropar (1022 - 1026) grävdes (fig 12). Jorden består av sand, som i provgrop 1023 var sotig och innehöll tätt packade troligen skörbrända stenar. Fynden (fynd 519 - 524) utgörs av flinta, som till största delen är slagen. Bl a finns ett par avslag med retusch (se fyndtabell).

12:S 156 (fig 4,10,25,26,38,39)

Ny boplats.

L ä g e : Lilleby 30:1, Björlanda.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en sydsluttande ganska smal dalgång, omgiven av berg i öster och väster och bevuxen med tät granskog. Den nordligaste delen utgörs av en i stort sett plan ljungbevuxen platå. Längst i söder rinner en bäck upp och här sluttar marken mycket brant ner mot den flacka breda dalgången söder om den gamla sockengränsen mellan Björlanda och Lundby. Området ligger ca 15 - 24 m över havet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 12 provgropar (1236 - 1247). I de flesta groparna iaktogs ett 0,2 - 0,7 m tjockt sandlager liggande över ett gruslager, som i grop 1243 innehöll kolbitar. I norr fanns sand och längst i söder lera. I både sand- och gruslager fanns mycket slagen flinta. I provgrop 1242 - 1244 har fynden hållits isär från övre sandlagret (fynd 641, 645, 647) och det underliggande gruset (fynd 642, 646, 648).

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

grus. En oklar sotfärgning iakttogs i groparna 1229, 1234 och 1235. I schaktet fanns överst ett 0,1 - 0,15 m tjockt mullager med litet flinta och därunder svagt sotfärgad grusig sand, (troligen kulturlager) vilken bitvis var starkt sotig och innehöll spridda kolbitar, eventuellt rester av konstruktioner. På ett par ställen fanns rikligt med 0,1 - 0,3 m stora, delvis klart skörbrända stenar. Mesta flintan låg i detta lager. Underst fanns gulgrå grusig sand med enstaka svallade flintbitar.

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Flinta:		
Kärnor	3 st	624, 635, 667
Knutor	5 st	627, 635, 637, 667
Kärnuppfriskningsavslag	2 st	667
Tillslaget flintstycke (förarb till kärnyxa?)	1 st	626
Flintstycke m retusch	1 st	667
Tväreggade pilspetsar	6 st	635, 667 (fig 43)
Skrapa	1 st	667
Avslag med retusch	6 st	627, 633, 635, 667
Avsl av slipat redskap	<u>1 st</u>	667
Summa redskap	26 st	
Obearbetade avslag	835 st	623-24, 626-38, 650-51, 667
Övrig flinta	742 st	623, 626-35, 637-38, 650-51, 667
Övrigt:		
Slipad fyrsidig yxa av bergart	1 st	635 (fig 42)
Keramik, oornrad	40 gr	632, 667
Brända ben	<1 gr	635
Kol	<1 gr	635

Keramiken utgörs av upp till 3 cm stora och 10 mm tjocka kruuskärvor, magrade med ganska stora korn.

Flintan är till största delen slagen. Två typer av flinta kan urskiljas. I boplatsens västra del dominerar vitpatinerad svallad flinta med bl a en del spån och några mikrospån. I östra delen, öster om vägen finns denna typ också, men här dominerar mörk, ej vitpatinerad, ej svallad flinta, som nästan genomgående är slagen och delvis bränd. Hit hör bl a en del spån samt 6 tväreggade pilspetsar (fig 43), 1 skrapa och 1 slipat avslag. De brända benen har inte kunnat bestämmas.

D a t e r i n g : Två boplatser finns inom området. En äldre mesolitisk boplatz med vitpatinerad svallad flinta finns över hela området, men främst i västra delen. Hit hör troligen den tidigare funna skivyxan. I stort sett koncentrerad till området öster om vägen finns en yngre neolitisk boplatz med rest av ett sotigt kulturlager med skörbrända stenar, keramik, tväreggade pilspetsar (fig 43) och slipade yxor av flinta och bergart (fig 42). Flintan är inte svallad eller vitpatinerad.

12:S 162 (fig 4,11,25,26,30)

Ny boplatz.

L ä g e : Lilleby 2:5, Björlanda.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en liten gräsbevuxen platå med enbuskar, begränsad av låga små bergknallar. Hela platån höjer sig endast någon halvmeter ovan de omgivande delvis sankta gräsbackarna, vilka tidigare varit uppodlade. Platsen ligger strax norr om boplatz 12:S 157 och strax söder om boplatz 12:S 158, på andra sidan en lerig dalgång.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 4 provgropar (1108 - 1111). Platån utgjordes av något grusig sand, som troligen utfyllde en svacka i berget. Provgrop 1111 var något sotig med kolbitar.

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
-----	-------	---------

Flinta:

Obearbetade avslag	5 st	561-62, 566
--------------------	------	-------------

Övrig flinta	7 st	561, 566
--------------	------	----------

Övrigt:

Keramik, oornerad	40 gr	566
-------------------	-------	-----

Bränd lera	27 gr	562, 566
------------	-------	----------

Fynden utgörs i huvudsak av keramik och en del små klumpar bränd lera. Keramiken är oornerad och består av upp till 3,5 x 3 cm stora och 7 mm tjocka skärvor, varav de flesta är flagade. Flintan utgörs av några få slagna flintbitar.

D a t e r i n g : Keramiken tyder på en datering till brons- eller järnålder.

15:S 72 (fig 4,14,25,26)

Tidigare känd boplats med ett ganska stort plockat flintmaterial (se tabell).

L ä g e : Syrhåla 1:32, Lundby.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en liten plåtå skyddad av berg i norr och väster. I söder sluttar marken brant ner mot en bäck och i öster övergår plåtån i ljungklädda bergknallar i en brant sluttning ner mot en flack bred dalgång. Området som tidigare varit uppodlat består nu dels av en gräsbevuxen äng, dels av sommarstuguträdgårdar. Platsen ligger ca 17 - 24 m över havet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 17 provgropar (1248 - 1264). Jorden utgjordes av sand och grus. I ett par gropar var sand- och gruslagret över 1 m tjockt. I provgrop 1252 fanns ett 0,1 m tjockt sotigt sandlager och i provgrop 1250 fanns, omedelbart under den 0,2 m tjocka ploglagret och i ytan av det underliggande grusiga sandlagret, sot och skörbrända stenar, troligen rester av en härd.

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Flinta:		
Kärnor	2 st	664
Knuta	1 st	666
Kärnfragment	1 st	654
Mikrospånkärna, fragment	1 st	656
Avslag med retusch	4 st	652, 658, 662
Kniv	<u>1 st</u>	653
Summa redskap	10 st	
Obearbetade avslag	271 st	652-66
Övrig flinta	433 st	652-66
Övrigt:		
Knacksten av bergart	1 st	654

Flintan är till största delen slagen och ofta kraftigt svallad, både avslag och redskap. Spånavslag finns.

D a t e r i n g : Fynden från provgrävningen är svårdaterade, men de tidigare plockade fynden, bl a ett 10-tal yxor av flinta och bergart (skivyxa, kärnyxa, lihultyxa och trindyxa) ger en datering till mesolitisk tid. Klara yngre fynd saknas.

15:S 85 (fig 4,15,25,26,27)

Tidigare känd boplats med ett ganska stort plockat flintmaterial (se tabell).

L ä g e : Syrhåla 1:27, Lundby.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en svagt sydsluttande åker samt ett par tidigare uppodlade, nu gräsbevuxna, små sänkor mellan låga bergsknallar. Platsen omges i väster, norr och öster av bergspartier och övergår mot söder i en stor flack uppodlad dalgång. Området ligger ca 17 - 22 m över havet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom de områden där flint tidigare plockats, grävdes 24 provgropar (307 - 319, 344 - 354). Jorden, som genomgående utgjordes av sand, var i norra delen av den stora åkern delvis stenig och grusig och i södra delen lerig. Provgroparna var ganska fyndfattiga med i regel endast ett par flintbitar i varje grop. En del flinta ytplockades i den stora åkern (fynd 40).

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Kärnor	2 st	40
Knuta	1 st	40
Avslag med retusch	<u>9 st</u>	40, 128
Summa redskap	12 st	
Obearbetade avslag	170 st	40, 126-29, 138-40, 143-44, 147-48
Övrig flinta	244 st	40, 126-29, 138-39, 141, 143-44, 146-49

Flintan är till stor del slagen, men även ganska många naturliga flintklumpar finns. En del, både avslag och redskap, är klart svallade. Bland avslagen finns ett par spån.

D a t e r i n g : Bland det tidigare plockade materialet finns bl a en kärnyxa och två kölskrapor, som ger en datering till mesolitisk tid. Inget klart yngre material finns.

15:S 86 (fig 4,16,25,26,27)

Tidigare känd boplats med några få ytplockade flintföremål (se tabell).

L ä g e : Syrhåla 5, Lundby.

T o p o g r a f i : Området utgörs av ett par små nu gräsbevuxna, tidigare uppodlade, partier mellan låga bergknallar. Området ligger mellan 20 och 26 m över havet på gränsen mellan ett stort bergsparti i sydväst och en bred flack

dalgång i nordost.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 13 provgropar (3 - 7, 11 - 12, 148, 152 - 154, 156 - 157) och 3 schakt (III, IV, V). Jorden utgjordes av sand och grus. I schakten fanns överst ett 0,2 - 0,3 m tjockt sandigt ploglager med lite flinta (fynd 39, 150). Mesta flintan låg i det underliggande gruset (fynd 42, 151). I botten på schakt V fanns lera.

I den upplöjda åkern omedelbart norr om schakt III ytplockades en del slagen flinta (fynd 41), men av de 9 gropar som grävdes där, var 7 fyndtomma och i de två övriga fanns sammanlagt 4 flintbitar, varav endast 1 klart slagen (fynd 59 - 60).

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Flinta:		
Knuta	1 st	38
Kärnfragment	1 st	51
Avslag med retusch	<u>4 st</u>	2, 50, 52, 151
Summa redskap	6 st	
Obearbetade avslag	119 st	2-5, 7-8, 38-39, 42, 49-51, 53, 150-51
Övrig flinta	454 st	3-5, 8, 38-39, 42, 49-51, 53, 150-51
Övrigt:		
Keramik	3 gr	6

Bland flintavslagen, som till stor del är svallade, finns ett par spån. Den övriga flintan är delvis slagen, men innehåller också många små naturliga klumpar.

D a t e r i n g : De vid provgrävningen påträffade fynden är svårdaterade, men en tidigare funnen handtagskärna liksom den i gruslagret liggande svallade och slagna flintan tyder på en datering till mesolitisk tid. Klara yngre fynd saknas.

15:S 87 (fig 4,17,25,26,28)

Tidigare känd boplats med ett litet antal flintföremål plockade i de tidigare uppodlade små åkerlapparna söder och sydväst om schakt I (se tabell).

L ä g e : Syrhåla 5, Lundby.

T o p o g r a f i : Fyndplatsen utgörs av en liten ljungbevuxen plattå mellan låga bergknallar. Plattån, belägen ca 20 m över havet, ligger en till ett par meter högre än de små, nu gräsbevuxna, åkerlappar, där flinta tidigare plockats.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : På den lilla plattån grävdes 3 provgropar (95, 293, 294) och ett schakt (I). Jorden utgjordes av grusig sand med en del stenar samt ganska mycket slagen flinta. Provgroparna i de små åkrarna söder och sydväst om plattån innehöll sand med endast några enstaka flintbitar.

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Kärna	1 st	16
Skrapa	1 st	16
Avslag m retuscherad spets	1 st	16
Avslag med retusch	<u>1 st</u>	16
Summa redskap	4 st	
Obearbetade avslag	183 st	15-16, 119-20
Övrig flinta	243 st	15-16, 119-20

Flintan är till största delen slagen, men även naturliga klumpar förekommer. Bland avslagen finns bl a två mikrosån. En stor del av den slagna flintan är svallad.

D a t e r i n g : En tidigare funnen kärnyxa, liksom den svallade slagna flintan, belägen ca 20 m över havet, tyder på en datering till mesolitisk tid. Inga säkra yngre föremål finns.

15:S 93 (fig 4,18,25,26,27,37)

Ny boplats.

L ä g e : Syrhåla 1, Lundby.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en liten dalgång, som i norr sluttar neråt mot norr. Den ligger ca 24 - 28 m över havet och är omgiven av låga berg. Platsen var tidigare bevuxen med skog, som nu ligger stormfälld.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 12 provgropar (261 - 263, 265 - 266, 286 - 292) och 2 schakt (VI, VIII). Jorden utgjordes genomgående av sand. I provgrop 288, 290 och 291 fanns spridda kolbitar och i schakten fanns flera tydliga sotfläckar med botten ner till 0,5 m djupt under markytan (i hela schakt VIII och norra delen av schakt VI). Flintan i schakten låg i huvudsak i ett 0,2 m tjockt skikt ca 0,25 - 0,45 m djupt under markytan.

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Flinta:		
Knackstensfragment	1 st	130
Kärnor	3 st	103, 111, 130
Kärnfragment	2 st	113, 130
Kärnyxa, fragment	1 st	113 (fig 37)
Kärnyxa?, fragment	1 st	130
Tillslaget flintstycke (förarb till kärnyxa?)	1 st	111
Skrapa	1 st	130
Avslag med retusch (kniv?)	1 st	130
Avslag med retusch	<u>3 st</u>	104, 108
Summa redskap	14 st	
Obearbetade avslag	162 st	104-05, 107-13, 130
Övrig flinta	102 st	104-06, 109-13, 130
Övrigt:		
Kol	<1 gr	108

Flintan är nästan genomgående slagen och ej svallad.

D a t e r i n g : Kärnyxan samt de två något osäkra kärnyxorna tyder på en datering till mesolitisk tid. Säkra yngre inslag saknas.

15:S 94 (fig 4,19,22,25,26,44-48)

Ny boplats.

L ä g e : Syrhåla 1:29, 1:31, Lundby.

T o p o g r a f i : Området utgöres av en liten ljungbevuxen platta, nedanför och söder om ett högt berg och nordost respektive nordväst om och ovanför två flacka breda dalgångar.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 12 provgropar (433 - 435, 438, 446 - 453) och 2 schakt (XVIII, XIX). Jorden utgjordes i huvudsak av sandig mo som ibland var stenig och grusig. I provgrop 435 och 452 var den sotig. I schakt XIX fanns ett 0,4 m tjockt något sotigt sandigt molager (kulturlager), omedelbart under torven. I detta fanns fläckvis sotstrimor med kolbitar. Detta lager innehöll en stor mängd slagen flinta och några krukskärvor (fynd 419). Under kulturlagret fanns ljus sand i ett 0,1 - 0,2 m tjockt lager med lite flinta (fynd 420). Underst fanns lera. I schakt XVIII fanns en mörk nergrävning i den ljusa leriga mon. Mörkfärgningen var troligen avlång ungefär i öst - väst och drygt 1 m bred (fig 22). Botten låg ner till 0,9 m djupt under markytan (fig 22). Mörkfärgningen bestod av sotig fet sandig mo med kolbitar och relativt tätt liggande 0,1 - 0,3 m stora stenar. I botten låg en 0,4 m stor sten (fig 22). Slagen flinta (fynd 275) fanns i hela schaktet och ända ner i botten på mörkfärgningen.

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Flinta:		
Knacksten	1 st	419
Kärnor	3 st	233, 419
Cylindriska spånkärnor	2 st	229, 419 (fig 44, 45)
Knutor	4 st	228, 419
Kärnuppfriskningsavslag	1 st	233
Tillslaget flintstycke	1 st	251
Spånpilspets med tånge	1 st	419 (fig 46)
Spånskrapa	1 st	419 (fig 47)
Avslag med retusch(skrapa?)	1 st	238
Avslag m retuscherad spets	1 st	419 (fig 48)
Avslag med retusch	11 st	228, 275, 419, 420
Avslag av slipat redskap	<u>2 st</u>	419
Summa redskap	29 st	
Obearbetade avslag	551 st	226, 228-30, 233, 235, 238-39, 251, 275, 419-20
Övrig flinta	727 st	226, 228-30, 233, 235, 237-39, 251-52, 275, 419-20

Övrigt:

Keramik, oornerad 26 gr 419

Keramiken utgörs av små flagade upp till 2,5 x 4,5 cm stora oornerade skärvor. Bland flintan, som till största delen är slagen, finns bl a en del stora skivavslag samt några spån. Bland den övriga flintan finns också en stor del, ofta små svallade, klumpar. Största delen av den slagna flintan är inte svallad, men några svallade avslag finns bl a i den undre ljusa sanden i schakt XIX (fynd 420).

D a t e r i n g : Huvuddelen av fynden tillhör en neolitisk boplatz, troligen tillhörande den gropkeramiska kulturen (bl a keramiken, de cylindriska spånkärnorna, tångepilspetsen och de slipade avslagen). Troligen finns obetydliga rester också av en äldre bosättning, troligen från mesolitisk tid (de svallade avslagen).

15:S 95 (fig 4,20,23,24,25,26,27,28,31-35)

Ny boplats.

L ä g e : Syrhåla 1:28, Lundby.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en gräs- och ljungbevuxen plåtå, som i söder sluttar ner mot sydväst (vid schakt IX, fig 20). Nordvästra delen upptages av ett kärr. Området begränsas i nordväst, väster och söder av låga bergknallar. I öster övergår plåtån i en stenig grässluttning, troligen klapper, upp mot ett högt berg. Plåtåsen ligger omkring 20 m över havet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 24 provgropar (367, 371 - 74, 379, 387, 400, 403, 409 - 415, 496, 498 - 504) och 3 schakt (IX, X, XI). Jorden utgjordes av grusig sand, som låg i ett upp till 0,7 m tjockt lager ovanpå lera respektive berg. Den grusiga sanden var något sotig i grop 371, 403 och 415.

I schakt IX fanns under torven ett 0,4 - 0,6 m tjockt bitvis sotigt grusigt sandlager med enstaka kolbitar och mycket flinta (fynd 236). Denna låg i hela sandlagret ända ner till leran, men minst i de understa 5 cm. 3,5 m från schaktets nordöstra ände fanns troligen en nergrävning av lösare sand ner i den hårt packade moiga leran. Den var troligen rund, ca 0,15 m i diameter med spetsig botten. Denna låg 0,8 m djupt under markytan. Den gick 0,2 m ner i leran.

Lagerföljden i schakt X (fig 23) utgjordes av ett 0,2 - 0,3 m tjockt torvlager över ett 0,4 - 0,7 m tjockt grusigt sandlager. Underst fanns lera. I nordöstra kanten låg ganska mycket sten, troligen utkanten av klapperstenssluttningen öster om schaktet (fig 20, 23). Det grusiga sandlagret var sotigt i övre delen (=kulturlager). I detta lager låg en hård, rund 1 m i diam, 0,5 m djup med rundad botten, som låg 0,65 m djupt under markytan, direkt ner på leran (fig 23). Den bestod av tätt packade skörbrända, ursprungligen runda, nu delvis skarpkantade 0,1 - 0,3 m stora stenar liggande i sotig sand

med kolbitar (fynd 249) och ett flintavslag (fynd 250). Den grusiga sanden i hela schaktet innehöll en stor mängd slagen flinta (fynd 248).

I schakt XI (fig 24) var det grusiga sandlagret 0,2 - 0,3 m tjockt. Underst fanns berg i söder och lera i norr. Sanden var något sotig och innehöll spridda kolbitar samt lite flinta (fynd 262). Ca 1 m från schaktets norra kant fanns en sotfärgning, som gick snett över schaktet i nordväst - sydost och var ca 0,5 m bred och med botten 0,5 m djupt under markytan. I schaktets södra del fanns en liten samling eventuellt skörbrända 0,1 - 0,3 m stora stenar i sotig sand med några kolbitar (fig 24).

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Flinta:		
Kärnor	6 st	206, 236
Knutor	3 st	236
Kärnfragment	2 st	205, 236
Kärnuppfriskningsavslag	1 st	191
Kärnyxor, fragment	2 st	236 (fig 31,32)
Kärnyxa?	1 st	236 (fig 33)
Borr	1 st	236 (fig 34)
Retuscherad spets	1 st	236 (fig 35)
Avslag med retusch	<u>16 st</u>	191, 204, 236, 248, 261
Summa redskap	33 st	
Obearbetade avslag	1196 st	178, 191-94, 198, 202, 205-09, 236, 248, 250, 255-62
Övrig flinta	1647 st	178, 191-94, 198, 202-07, 209-10, 236, 248, 253, 255-62
Övrigt:		
Avslag? av kvarts	1 st	262
Kol	5 gr	249

Flintan är till största delen slagen, men även många små

naturliga flintklumpar finns. Bland avslagen, som delvis är svallade, finns bl a en del spån och mikrospån.

D a t e r i n g : Kärnyxorna tyder på en datering till mesolitisk tid. Säkra yngre inslag saknas.

15:S 96 (fig 4,17,25,26,28,36)

Ny boplats.

L ä g e : Syrhåla 1:27, Lundby.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en gräsbevuxen platå med enbuskar. Platåns högsta punkt ligger vid schakt II, varifrån marken sluttar svagt åt öster respektive väster. Norra kanten utgörs av en brant bergvägg. Söder om platsen finns ett lågt berg. Området ligger ca 25 - 30 m över havet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 5 provgropar (134 - 136, 143 - 144) och 1 schakt (II). Jorden bestod av stenig sand med spridda kolbitar i schaktet och provgrop 135. I schaktet fanns en sotfläck ca 0,5 m stor och 0,15 m djup med i stort sett rundad botten, som låg 0,35 m djupt under markytan. Den bestod av sotig sand med kol och flinta (fynd 156).

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Flinta:		
Kärnor	5 st	76
Kärnfragment	1 st	76
Knutor	2 st	76, 156
Kärnyxa	1 st	156 (fig 36)
Avsl m retusch (kölskrapa?)	1 st	76
Avsl m retusch (spets?)	1 st	34
Avslag med retusch	<u>1 st</u>	76
Summa redskap	12 st	
Obearbetade avslag	126 st	32-34, 76, 155-56
Övrig flinta	195 st	33-34, 76, 155-56

Art	Antal	Fynd nr
-----	-------	---------

Övrigt:

Kol	81 gr	76, 156
-----	-------	---------

Flintan är till största delen slagen och ej svallad. En del naturliga klumpar finns bland den övriga flintan.

D a t e r i n g : Kärnyxan och de ensidiga enpoliga kärnorna tyder på en datering till mesolitisk tid. Inga säkra yngre inslag finns.

15:S 97 (fig 4,17,25,26,28)

Ny boplats.

L ä g e : Syrhåla 1:27, Lundby.

T o p o g r a f i : Området utgörs av en barrskogsbevuxen sänka mellan låga berg. Området sluttar svagt neråt mot sydväst och övergår där i de tidigare uppodlade åkerlapparna i anslutning till boplats 15:S 87. Platsen ligger ca 33 m över havet.

G r ä v n i n g s i a k t t a g e l s e r : Inom området grävdes 3 provgropar (129 - 131) och 1 schakt (VII). Under förran fanns ett stenigt grusigt sandlager, 0,2 - 0,3 m tjockt med ganska mycket flinta. Botten på schaktet var lerig.

F y n d b e s k r i v n i n g :

Sammanfattande fyndtabell:

Art	Antal	Fynd nr
Knutor	3 st	29, 115
Kärnborr	1 st	115
Avslag med retusch	<u>5 st</u>	115
Summa redskap	9 st	
Obearbetade avslag	107 st	26, 28-29, 115
Övrig flinta	335 st	26, 28-29, 115

Bland den till stor del slagna flintan finns bl a ett mikrospån. En del av den övriga flintan utgörs av naturliga klumpar.

D a t e r i n g : Osäker.

SAMMANFATTNING (fig 1 - 3)

Undersökningen innebar en provgrävning av ett större område (fig 1, 2). Inom detta var tidigare 14 fyndplatser med slagen flinta kända (fig 3). Avsikten med sonderingen var dels att försöka fastställa storleken på de tidigare registrerade boplatserna, dels att undersöka om det fanns ytterligare boplatser inom området.

Vid sonderingen visade sig sju av de tidigare kända fyndplatserna ge ytterst lite material. De saknade också både kulturlager och konstruktioner. De har därför strukits som boplatser. Av de återstående sju boplatserna låg en (12:S 76, fig 3) till största delen utanför sonderingsområdet och kan därför inte betraktas som provgrävd. Vid sonderingen påträffades 14 nya boplatser. Sammanlagt finns 20 boplatser inom det provgrävda området.

Av de 20 boplatserna ligger nästan samtliga på de mer eller mindre sandiga bergssluttningarna i nära anslutning till dåtida strandlinjer (fig 2). Boplatserna ligger i huvudsak samlade i två områden. En stor del av de äldre boplatserna ligger på sydsluttningarna vid norra sidan av det sund, som den öst-västliga dalgången i områdets södra del då utgjorde. I områdets östra del på sluttningarna ner mot det forntida Syrhålasundet ligger alla yngre boplatser samt några äldre.

De provgrävda boplatserna är av varierande storlek. Några utgör troligen endast tillfälliga uppehållsplatser eller verkstadsplatser, medan andra, med kulturlager och konstruktioner, troligen varit bebodda en längre tid. Minst tre har troligen varit bebodda vid två helt skilda tidpunkter (12:S 156, 12:S 160, 15:S 94, fig 2).

Sotigt fyndrikt kulturlager, i regel med mer eller mindre tydliga konstruktioner i form av sotfläckar eller härdar med skörbränd sten, finns på åtta av boplatserna (12:S 157, 12:S 158, 12:S 160, 15:S 72, 15:S 93, 15:S 94, 15:S 95, 15:S 96). På en av dem (12:S 158) finns en större stenpackning, tolkad som en eventuell hyddbotten (fig 21). På fyra platser (11:S 164, 12:S 13, 12:S 156, 12:S 162) finns oklara sotfärgningar i enstaka provgropar, tolkade som osäkra rester av kulturlager eller konstruktioner. På de åtta övriga boplatserna finns endast ett rikt flintmaterial.

De övriga provgroparna gav dåligt resultat. Ca 450 gropar var fyndtomma och de övriga innehöll i regel endast några enstaka flintbitar.

DATERING (fig 2)

De 20 provgrävda boplatserna sträcker sig över en lång tidsperiod. Dateringarna bygger på fyndmaterialet, i huvudsak flinta, i några fall keramik, samt i viss utsträckning även på höjden över havet.

14 boplatser har mer eller mindre säkert daterats till mesolitisk tid (fig 2, 11:S 164, 11:S 166, 11:S 167, 12:S 156, 12:S 159, 12:S 160, 15:S 72, 15:S 85, 15:S 86, 15:S 87, 15:S 93, 15:S 94, 15:S 95, 15:S 96).

På fyra platser finns spår av neolitisk bosättning, i varje fall delvis av gropkeramisk karaktär (12:S 156, 12:S 157, 12:S 160, 15:S 94).

Två boplatser tillhör troligen brons- eller järnålder (12:S 158, 12:S 162). Tre boplatser har inte kunnat dateras (11:S 165, 12:S 13, 15:S 97).

SUMMARY

The probing area is situated in the western part of the island of Hisingen in the city of Gothenburg and comprises the border area between the previous parishes of Lundby, Torslanda and Björlanda (fig 1). This part of Hisingen is very rich in settlement sites, mainly from the Stone Age. In the investigated area, 14 localities with finds of struck flints were known previously (fig 3).

The purpose of the trial excavation was to try and determine the size of these previously recorded settlements and also to search for more settlement sites in the area. 1014 trial-pits and 19 trenches were dug.

14 new settlement sites were found and of the previously identified sites 6 yielded a comparatively rich material (fig 3). All these 20 settlement sites are as a rule situated close to ancient shorelines (fig 2). They vary in size and extend over a long period of time. In most of the settlements there was a large number of flint finds. Small amounts of pottery were also found in some places. In

8 settlements a sooty culture layer with a large number of finds was found, often with more or less clear constructions such as soot-spreads or hearths with brittle burnt stones.

With a varying degree of certainty 14 settlement sites can be dated to the Mesolithic period (fig 2). Traces of a Neolithic occupation were found on 4 sites and 2 settlements belong either to the Bronze or to the Iron Age. 3 of the sites cannot be dated at all.

Stina Andersson

Litt.

- 1) Olsson, H. Syrhålaområdet, introduktion. Fyndrapporter 1969. Göteborg 1969, Olsson, H. Skäggeredsområdet, introduktion. Fyndrapporter 1970. Göteborg 1970, Wigforss, J. Låssbyområdet, introduktion. Fyndrapporter 1970. Göteborg 1970.
- 2) Strandlinjerna grundar sig på Sandegren, R. och Johansson, H. E. Beskrivning till kartbladet Göteborg. Sveriges geologiska undersökning. Ser. Aa. N:o 173. Stockholm 1931. Sid 97.
- 3) Rapporter över undersökta fornlämningar i Syrhåla, Låssby- och Skäggeredsområdena är publicerade i Fyndrapporter 1969 och 1970.
- 4) Becker, C.J. Den grubekeramiske kultur i Danmark. Aarbøger for nordisk oldkyndighed og historie 1950. København 1951.

FYNDTABELL

Fynd nr	Grävnings- enhet	Keramik ornerad	Bränd lera	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Övrigt		
		gr	gr	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
1	1						1	58						
2	3				1	8			Avslag med retusch	1	12			
3	4				8	28	10	61						
4	5				6	7	17	43						
5	6				2	<1	3	23						
6	7	3												
7	11				1	<1								
8	12				4	17	2	21						
9	16						1	83						
10	18						4	20						
11	26				3	74								
12	28						1	225						
13	31				1	26								
14	35				1	<1	16	54						
15	95				22	127	39	381						
16	Sch I				159	646	184	1372	Avslag med retusch	1	52			
									Kärna	1	96			
									Skivskrapa, fragment	1	11			
									Avslag med retuscherad spets	1	11			
17	47				1	8	1	<1						
19	53				1	5	1	5	Avslag med retusch	1	3			
20	54				2	3	1	1						
21	58				1	79								
22	85				1	15								
23	120				1	51								
24	119				1	38								
25	127				2	20	5	26						
26	129				8	357	7	144						
27	128				1	5								
28	130				4	21	9	169						
29	131				19	171	36	257	Knuta	1	15			
30	132				5	41	14	179						
31	133				3	74	4	66						
32	134				1	22								
33	135				12	199	7	723						
34	144				2	29	9	106	Avslag med retusch (spets?)	1	5			
35	138						1	3						
36	139						6	200						
37	140				2	45	1	42						
38	Sch III				22	147	100	493	Knuta	1	30			
39	Sch IV				11	66	34	651						
40	Ytplock 1				145	2252	152	3422	Knuta	1	223			
									Avslag med retusch	8	102			
									Kärnor	2	103			
									Kärnor	2	166			
									Tillslaget flintstycke	1	27			
									Knutor	3	392			
									Avslag med retusch	3	120			
									Kärnfragment	1	55			
41	Ytplock 2				48	1666	55	1114						
42	Sch IV				27	227	78	737						
43	160				2	10	17	112						
44	161						14	227						
45	162						1	12						
46	163				3	62	7	290						
47	165				1	1	1	<1						
48	166				1	1	1	15						
49	153				2	1	33	138						
50	152				1	1	10	63	Avslag med retusch	1	1			
51	154				2	54	6	89	Kärnfragment	1	62			
52	157								Avslag med retusch	1	27			
53	156				4	47	3	22						
54	199				2	3	6	58	Avslag med retusch	1	1			
55	167				5	10	9	48						
56	170				1	4	1	2						
57	171						2	58						
58	172				2	4	2	45						
59	184						2	10						
60	185				1	28	1	4						
61	198				1	22								
62	187				3	6	18	42						
63	188				4	16	1	10						
64	189						1	2						
65	190				1	1	2	2						
66	196				1	6	1	<1						
67	202				3	20	3	3						
68	203				4	37	6	25						
69	204				1	5	1	7						

forts.

Fynd nr	Grävnings- enhet	Keramik ornerad	Bränd lera	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Övrigt		
		gr	gr											
				gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
70	205						5	11						
72	208				1	1	4	14						
73	209						1	14						
74	211				6	88	2	14						
75	214						3	7						
76	Sch II			1	104	1589	169	2876	Avslag med retusch	1	32			
									Kärnor	5	669			
									Knuta	1	57			
									Kärnfragment	1	21			
									Avslag med retusch(kölskrapa?)	1	70			
77	Ytblock 3				21	328	11	247						
78	221						1	2						
79	222						1	3						
80	223						3	12						
81	224				5	36	7	27						
82	216				2	10	15	157						
83	218						2	34						
84	225				1	9	11	47						
85	231						2	11						
86	234						2	20						
87	240				1	2	8	95						
88	237	s	a	k	n	a	s							
89	235				1	1								
90	226						10	51						
91	227						4	306						
92	243						11	118						
93	244				2	158	7	107						
94	245						3	92						
95	228						1	8						
96	230						2	12						
97	254						1	4						
98	256						1	3	Knuta	1	30			
99	253				1	12	1	2						
100	251						1	6						
101	259						10	38						
102	260				1	3	3	2						
103	263								Kärna	1	114			
104	262				9	56	14	388	Avslag med retusch	1	5			
105	266				3	6	4	27						
106	265						5	36						
107	287				2	2								
108	288			<1	2	8			Avslag med retusch	2	6			
109	289				3	39	1	71						
110	290				11	57	4	35						
111	291				5	30	3	40	Tillslaget flintstycke - för- arbete till kärnya?	1	44			
									Kärna	1	22			
112	292				5	13	3	22						
113	Sch VI				47	248	23	265	Kärnya, fragment	1	34			
									Kärnfragment	1	33			
114	250				1	4	4	14						
115	Sch VII				76	438	283	2628	Avslag med retusch	5	66			
									Kärnbörr	1	74			
									Knutor	2	87			
116	122				1	3								
117	102				5	6	13	202						
118	295						1	5						
119	293				1	3	1	<1						
120	294				1	33	10	103						
121	98						1	1						
122	100				1	7	17	107	Knuta	1	81			
123	101				1	5								
124	297				4	40	129	1033						
125	298				1	5	1	5						
126	307				1	6	1	50						
127	308				2	2	8	234						
128	309				9	128	24	225	Avslag med retusch	1	3			
129	317				1	10	2	72						
130	Sch VIII				75	496	45	373	Avslag med retusch(kniv?)	1	10			
									Kärna	1	87			
									Knackstensfragment	1	56			
									Kärnfragment	1	38			
									Skrapa, fragment	1	2			
									Kärnya, fragment	1	41			
131	269				4	68	7	56						
132	271				1	77								
133	276				1	51								

forts.

Fynd nr	Grävnings- enhet	Keramik oorn	Bränd lera	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Övrigt		
		gr	gr		st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
134	279				1	2								
135	281						1	37						
136	283				1	<1								
137	284				1	<1	4	12						
138	312				1	7	4	46						
139	313				1	2	1	4						
140	315				1	5								
141	319						1	27						
142	321						5	278						
143	344				4	10	9	98						
144	347				2	11	20	296						
146	348						5	48						
147	350				2	6	3	95						
148	346				1	<1	4	108						
149	349						10	69						
150	Sch V				10	15	62	371						
151	Sch V				18	49	96	1805	Avslag med retusch	1	7			
152	272						1	1						
153	273						1	40						
155	143				1	1	2	2						
156	Sch II			80	6	94	8	118	Kärnyxa Knuta	1 1	65 9			
157	341				1	2	2	26						
158	340				1	13								
159	339						3	30						
160	338						10	162						
161	337						4	37						
162	336						2	10						
163	326				1	100	2	22						
164	325						1	13						
165	324						8	184						
166	323						2	20						
167	355				6	12	19	184						
168	356						3	74						
169	357				2	28	9	86						
170	358				3	6	10	49						
171	359						4	43						
172	362				2	6	1	1						
173	361				7	24	25	180	Knuta	1	21			
174	360						4	152						
175	365				2	9	3	21						
176	366				1	4	6	53						
177	368						2	8						
178	367				2	5	14	102						
179	395				5	6	5	60						
180	390				1	4								
181	391				4	12	1	8						
182	392				5	56	5	70						
183	393				3	35	2	128						
184	394				1	1	6	25						
185	396						8	279						
186	397						2	5						
187	399				1	4	3	17						
188	389						4	84						
189	370						4	17						
190	369				1	28	5	14						
191	371				50	266	49	385	Avslag med retusch Kärnuppfriskningsavslag	1 1	12 2			
192	372				8	154	40	254						
193	373				30	81	43	121						
194	374				6	70	6	11						
195	375				2	8	2	14						
196	376						1	7						
197	377				1	5								
198	379				4	18	6	36						
199	380						3	96						
200	386						1	1						
201	384						3	238						
202	387				6	24	11	54						
203	400						1	54						
204	403						11	77	Avslag med retusch	3	140			
205	409				14	54	14	107	Kärnfragment	1	12			
206	410				12	102	22	97	Kärna	1	42			
207	411				4	45	4	54						
208	412				1	15								
209	414				4	14	10	51						
210	415						3	11						

forts.

Fynd nr	Grävnings- enhet	Keramik oornrad	Bränd lera	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Övrigt		
		gr	gr	gr	st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
211	424	z	a	k	n	a	z							
212	423				1	116								
213	422				3	15	5	14						
214	420				1	26	2	25						
215	421				1	1	7	39						
216	419						1	3						
217	417				3	210								
218	416						8	82	Kärna	1	29			
219	406						6	44						
220	407						3	50						
221	405				6	53	7	186						
222	404						1	7						
223	Ytplock 5								Spånskrapa	1	8			
224	432				2	40	5	223						
225	431				1	2	1	17						
226	433				3	8	1	37						
227		z	a	k	n	a	z							
228	434				43	475	32	412	Avslag med retusch	2	16			
									Knuta	1	62			
229	438				2	1	4	62	Cylindrisk kärna	1	266			
230	435				11	41	45	1166						
231	436				4	21	10	98						
232	437						3	69						
233	450				36	705	32	115	Kärna	1	85			
									Kärnuppfriskningsavslag	1	5			
234		z	a	k	n	a	z							
235	447				2	21	4	21						
236	Sch IX				888	5113	1045	7859	Avslag med retusch	9	102			
									Kärnyxa, fragment	2	51			
									Kärnyxa?	1	42			
									Retuscherad spets	1	3			
									Kärnfragment	1	23			
									Kärnor	5	162			
									Knutor	3	255			
									Borr	1	54			
237	448						12	54						
238	452				16	65	28	513	Avslag med retusch(skrapa?)	1	15			
239	453				4	63	14	466						
240	439						1	14						
241	441				1	2								
242	440				2	13	14	552	Avslag med retusch	1	21			
243	443						8	160						
244	442						2	82						
245	444						1	15						
246	428						1	29						
247	427				1	3								
248	Sch X				139	1253	196	1917	Avslag med retusch	2	25			
249	Sch X hård			5										
250	Sch X hård				2	104								
251	449				5	16	3	95	Tillslaget flintstycke	1	457			
252	451						4	46						
253	496						1	184						
254	497				1	<1								
255	498				2	4	25	227						
256	499				1	1	14	63						
257	500				1	6	16	117						
258	501				7	36	14	51						
259	502				5	42	19	49						
260	503				2	12	5	63						
261	504				5	11	13	14	Avslag med retusch	1	2			
262	Sch XI				3	5	65	2436				Avslag av kvarts	1	7
263	454						4	9						
264	462						3	11						
265	456						11	142						
266	455						7	13						
267	468						2	15						
268	472						2	2						
269	473				1	7								
270	474				2	9	3	35						
271	475				2	3	3	6						
272	476				1	<1	4	10						
273	477						13	16						
274	478						2	9						
275	Sch XVIII				67	1338	83	1980	Avslag med retusch	3	100			
276	480				3	60								
278	483				3	10	12	74						
279	484						4	220						

forts.

Fynd nr	Grävnings- enhet	Keramik oornrad	Bränd lera	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Övrigt		
		gr	gr		st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
280	485				1	1	7	39	Avslag med retusch	1	1			
281	487				2	11								
282	488						3	59						
283	489						1	178						
284	491				1	7	1	3						
285	495						1	304						
286	510						1	77						
287	511				2	12	5	17						
288	512						19	193						
289	513						2	5						
290	514						7	25						
291	515						18	484						
292	519				1	6	5	146						
293	520				3	34	9	503	Avslag med retusch	1	24			
294	522						1	4						
295	523				2	14	4	6						
296	525+526				4	8	5	48						
297	528						9	8						
298	533				6	31	6	23	Kärnuppfriskningsavslag	1	16			
299	534						6	43						
300	538						2	9						
301					1	4								
302							5	48						
303							2	40						
304							5	11						
305	549						4	26						
306	548				1	97								
307	547						12	20						
308	545				2	6	21	194						
309	546						27	647						
310	550						2	2						
311	551						3	16						
312	552				5	13	7	11	Avslag med retusch	1	2			
313	553				4	15	2	21	Avslag med retusch	1	1			
									Kärna	1	64			
									Kölskrapa	1	114			
									Avslag med retuscherad spets	1	42			
									Fragment av mikrospånkärna?	1	1			
314	554				7	68	5	54						
315	555				1	4								
316	556				2	120	2	34						
317	557				4	75	2	88						
318	558						3	40						
319	559				1	14	4	170						
321	573				1	9	1	55	Kärna	1	63			
322	574						5	138						
323	576						1	1						
324	577				3	24	5	8						
325	578				1	3	4	155						
326	579				4	76	6	95						
327	580				1	<1	6	21						
328	582				4	21	4	124						
329	583						4	97						
330	584				2	30	1	39						
331	589				6	23	18	49						
332	590				2	24	8	116						
333	591				2	2	5	105						
334	592				1	4	12	78						
335	593				1	3	5	12						
336	594						7	54						
337	598				3	13								
338	599						6	98						
339	600				3	11	13	45						
340	601						7	56						
341	603						1	17						
342	604				15	78	22	302	Avslag med retusch	1	3			
343	605				8	26	26	103	Avslag med retusch	1	15			
344	606				1	2	3	2						
345	607						6	13						
346	608						1	265						
347	609				3	1	15	17						
348	610				1	2								
349	611				1	1	5	44						
350	613				1	2	6	54						
351	614				2	6	4	4						
352	615				2	4	4	32						
353	616						4	25						
354	618				1	282	7	104						

forts.

Fynd nr	Grävnings- enhet	Keramik oornrad	Bränd lera	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Övrigt		
		gr	gr		st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
355	623						29	228						
356	625						2	19						
357	619				1	1	5	107						
358	620				1	10	5	35						
359	622				1	7								
360	627						4	58						
361	628				4	41	19	240						
362	631						2	52						
363	638						2	72						
364	637						3	12						
365	639						8	69						
366	635				2	21	4	31						
367	634						6	56						
368	633				2	4	1	17						
369	632						5	44						
370	640				3	8	17	200						
371	641				17	30	19	19						
372	642						10	49						
373	643						2	178						
374	646						2	4						
375	645				3	25	14	56						
376	654						1	48						
377	655				2	40	11	78						
378	658				1	11								
379	658				1	3	2	6						
380	663				3	4	4	260						
381	701				3	60	6	32						
382	702				11	21	26	62						
383	703						5	9						
384	704				37	154	50	368	Avslag med retusch	1	8			
									Kärna	1	33			
385	705						13	68						
386	706				2	8	13	18						
387	685						2	163	Avslag med retusch	1	125			
388	686						4	369						
389	688						4	37						
390	689						2	33						
391	697				1	6	3	20						
392	698				2	5	35	329						
393	699				2	2	10	228						
394	700				1	4	6	97						
395	652				3	78								
396	668				1	6	1	30						
397	669						2	26						
398	672						1	13						
399	680						1	6						
400	681				1	1	6	68						
401	691						4	38						
402	693				22	55	45	269	Kärnuppfriskningsavslag	1	9			
403	696						11	150						
404	695				1	5	17	86						
405	694						1	72						
406	708						1	21						
407	709						11	20						
408	710						10	82						
409	713						1	364						
410	714						2	98						
411	716				2	20	21	106						
412	717				5	34	5	12						
413	718				8	77	30	129						
414	719						1	4	Kärnuppfriskningsavslag	1	9			
415	720				15	49	41	218	Avslag med retusch	1	62			
416	721				5	32	11	236						
417	722						1	26						
418	724				1	3	6	218						
419	Sch XIX	26			350	2853	433	6381	Avslag med retusch	5	60			
									Kärnor, fragment	2	59			
									Knutor	3	195			
									Cylindrisk kärna	1	130			
									Spånskrapa	1	4			
									Spånpilspets med tånge	1	4			
									Avslag med retuscherad spets	1	3			
									Avslag av slipat redskap	2	6			
									Knacksten	1	137			
									Avslag med retusch	1	5			
420	Sch XIX				12	41	32	348						
500	1001				3	40	7	42						
501	1002	23	2											
502	1003				14	63	39	367	Skrapa	1	22			

forts.

Fynd nr	Grävnings- enhet	Keramik oornrad	Bränd lera	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Övrigt		
		gr	gr		st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
503	1004				7	27	12	108						
504	1005				1	5	4	34						
505	1006				3	9	4	13						
506	1007						5	80	Avslag med retusch	2	29			
507	1008				1	92	1	101						
508	1009				1	3								
509	1013				1	6	5	48						
510	1014				9	257	7	84	Kärnor	2	171			
511	1015				8	45	13	133						
512	1016				2	3	3	80	Avslag med tillslagningskant	1	23			
513	1017				3	80	8	51	Avslag med retusch	1	20			
514	1018						4	56	Avslag med retusch	1	10			
515	1019						1	119						
516	1020				3	31	3	7						
517	1010						1	1						
518	1012				1	135								
519	1022						3	21						
520	1023				1	7	3	31						
521	1036	4					2	46						
522	1024				4	43	14	33	Avslag med retusch	3	22			
523	1025				5	18	14	199						
524	1026						6	142				Avslag av kvarts	1	8
525	1037				2	5	4	320						
526	1035				3	62								
527	1031				1	10								
528	1029				1	4								
529	1028				2	4								
530	1038				1	4	1	7						
531	1039				3	52								
532	1047				1	13								
533	1052								Knuta	1	43			
534	1049						4	24	Skrapa	1	23			
									Avslag med retusch	1	3			
535	1051				2	2								
536	1057				2	35	3	212						
537	1056	2			6	26	8	87						
538	1040	116	11	4	5	49	6	39						
540	1058	4			2	11	9	44						
541	1062				1	16								
542	1068						4	11						
543		s	a	k	n	a	s							
544	1084				1	26	1	2						
545	1085	2			1	6	4	3						
546		s	a	k	n	a	s							
547	1091				3	4	2	1						
548	1092		11		2	2								
549	1094						8	551						
550	Sch XII	142	228		71	426	112	958						
551	Sch XIII	30	53		10	43	24	286						
552	1095						31	124						
553	1101				2	47	1	35	Avslag med retusch	1	8			
555	1096						1	11						
556	1098				2	21								
557	1099				4	3	6	7						
558	1104						1	30						
559	1106				2	21								
560	1102						20	49						
561	1108				3	23	4	11						
562	1111		2		1	1								
566	1110	40	25		1	22	3	1						
567	1112						1	10						
568	1113						2	8						
569	1116		2	<1	1	3	3	3						
570	1121						1	8						
571	1122						4	101						
572	1118		2		3	28	1	33						
573	1123				1	26	1	46						
574	1119				2	3								
575	1124				1	21	3	60						
576	1125				2	9	4	142						
577	1126						2	69						
578	1129				1	31	9	58						
579	1131				1	3	5	64						
580	1137				1	7	3	34						
581	1138						9	128						
582	1041				1	2	3	8						
583	1043						3	29						
584	1140				1	70	2	358						

forts.

Fynd nr	Grävnings- enhet	Keramik ornerad	Bränd lera	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Övrigt		
		gr	gr		st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
585	1143	13			5	9	14	74	Avslag med retusch	1	4			
586	1144				3	14	1	11						
587	1145	s a k n a s												
588	1149						1	57						
589	1151	2			19	113	6	123	Kärnor	2	160			
590	1164						4	22						
591	1159	2			1	3								
592	1158				3	6	4	255						
593	1153				5	37	4	24				Brända ben(obest)		1
594	1154				1	10	4	52						
595	1165	5	16		2	38								
596	1166				1	4	2	6						
597	1155						2	62						
598	1157				3	50	2	1	Avslag med retuscherad spets	1	12			
599	1167				2	6	2	1						
600	Sch XV	82	3		172	2246	134	1398	Spånpilspets med tånge, fragm	1	2	Avslag i bergart	1	18
									Avslag med retusch (förarbete	1	5	Brända ben (obest)		1
									till tångepilspets?)			Keramik, ornerad		8
									Avslag med tillslagningskant	1	10			
									Avslag med retusch	6	114			
									Tillslaget flintstycke	1	353			
									Knutor	2	538			
									Fragm av slipat redskap (hål- eggad yxa?)	1	3			
601	1176	2					2	9						
602	1171													
603	1169		5		1	8	4	5						
604	1175				2	1								
605	1177						4	19						
606	1188						12	172						
607	1186				2	3	1	1						
608	1187				1	2								
609	1193				1	2								
610	1200				1	5	3	327						
611	1202						1	40						
612	1203				1	6	2	13						
613	1204						13	37						
614	1206						4	1004						
615	1207						1	57						
616	1210						6	125						
617	1211						2	15						
619	1213				1	1	10	220						
620	1216						10	635						
621	1215				2	15	11	199						
622	1217				1	17	68	551						
623	1219				6	74	14	133						
624	1220				25	105			Kärna	1	48			
625	1218				1	6	15	109						
626	1229				9	61	15	91	Tillslaget flintstycke - för- arbete till kärnyxa?	1	278			
627	1221				25	158	76	803	Avslag med retusch	1	25			
									Knuta	1	38			
628	1224				38	150	69	440						
629	1228				11	73	13	400						
630	1226				16	47	34	614						
631	1227				1	71	2	49						
632	1225	4			50	199	99	343						
633	1222				11	32	16	238	Avslag med retusch	1	16			
634	1223				8	32	14	119						
635	1230			<1	107	532	78	260	Kärna	1	135	Brända ben (obest)		<1
									Knuta	1	41	Slipad yxa, berg-	1	168
									Tväreaggad pilspets	1	<1	art		
									Avslag med retusch	2	9			
636	1231				3	8								
637	1232				43	187	42	292	Knuta	1	163			
638	1233				35	112	36	93						
639	1246				1	166	1	126						
640	1245				66	349	113	729	Avslag med retusch	1	2			
									Kärna	1	28			
641	1244				105	734	84	949	Avslag med retusch	1	2			
642	1244				17	93	20	204	Kärna	1	20			
									Avslag med retusch	1	28			
643	1239				1	6								
644	1236						7	23	Kärnyxa, fragment	1	88			
645	1242				13	106	14	176	Knuta	1	21			
646	1242				18	106	9	80	Kärnor	2	109			

forts.

Fynd nr	Grävnings- enhet	Keramik ornerad	Bränd lera	Kol	Flinta avslag		Flinta övrig		Flinta, redskap			Övrigt		
		gr	gr		st	gr	st	gr	art	st	gr	art	st	gr
647	1243				47	400	47	306	Skivskrapa	1	50			
									Tillslaget flintstycke (trol. förarbete till 4-sidig slipad yxa	1	291			
648	1243				28	54	19	71	Knuta	1	112			
649	1241				21	97	24	92						
650	1235				7	32	6	67						
651	1234				8	97	2	63						
652	1248				19	128	21	100	Avslag med retusch	2	6			
653	1249				43	191	57	478	Kniv	1	9			
654	1250				29	183	42	265	Kärnfragment	1	31	Knacksten bergart	1	86
655	1257				8	64	7	26						
656	1255				26	266	17	234	Mikrospånkärna, fragment	1	8			
657	1253				4	11	9	208						
658	1254				9	62	14	178	Avslag med retusch	1	22			
659	1251				18	127	19	77						
660	1252				4	29	7	84						
661	1258				14	76	15	214						
662	1261				20	103	54	358	Avslag med retusch	1	3			
663	1260				7	57	7	36						
664	1262				37	166	124	745	Kärna	2	43			
665	1263				29	170	31	179						
666	1264				14	70	9	217	Knuta	1	41			
667	Sch XVI	36			432	2315	228	2024	Kärna	1	89			
									Knutor	2	90			
									Kärnuppfriskningsavslag	2	70			
									Flintstycke med retusch	1	108			
									Tväreaggad pilspets	5	3			
									Avslag av slipat redskap	1	<1			
									Spånskrapa	1	7			
									Avslag med retusch	2	20			
668	1266						4	236						
669	1267						5	109						
670	1276						7	51						
672	1282						1	<1	Avslag med retusch	1	2			
673	1289				2	25	3	46						
674	1283				1	8	8	126						
675	1284				2	4								
676	1285						5	102	Avslag med retusch	1	27			
677	1286				1	2	4	42						
678	1288				2	12	6	127						
679	1242						12	232						
680	1279				4	20	2	26						
681	1277				1	4	6	130	Knuta	1	23			
682	1290				2	44	17	119						
683	1291						9	184						
686	Sch XII		20		7	92	8	62						
687	Sch XVII				47	252	30	871	Kärna	1	41			
									Kärnuppfriskningsavslag	1	34			
									Avslag med retuscherad spets	1	5			
688	Sch XIV	8	21											
689	1247	16												
690	Ytplock 4				40	482	22	405	Fragment av mikrospånkärna	1	3	Keramik ornerad		22
									Avslag med retuscherad spets	1	18			
									Avslag med retusch	6	162			
Summa:		562	401	93	5151	40669	8307	90319		246			6	

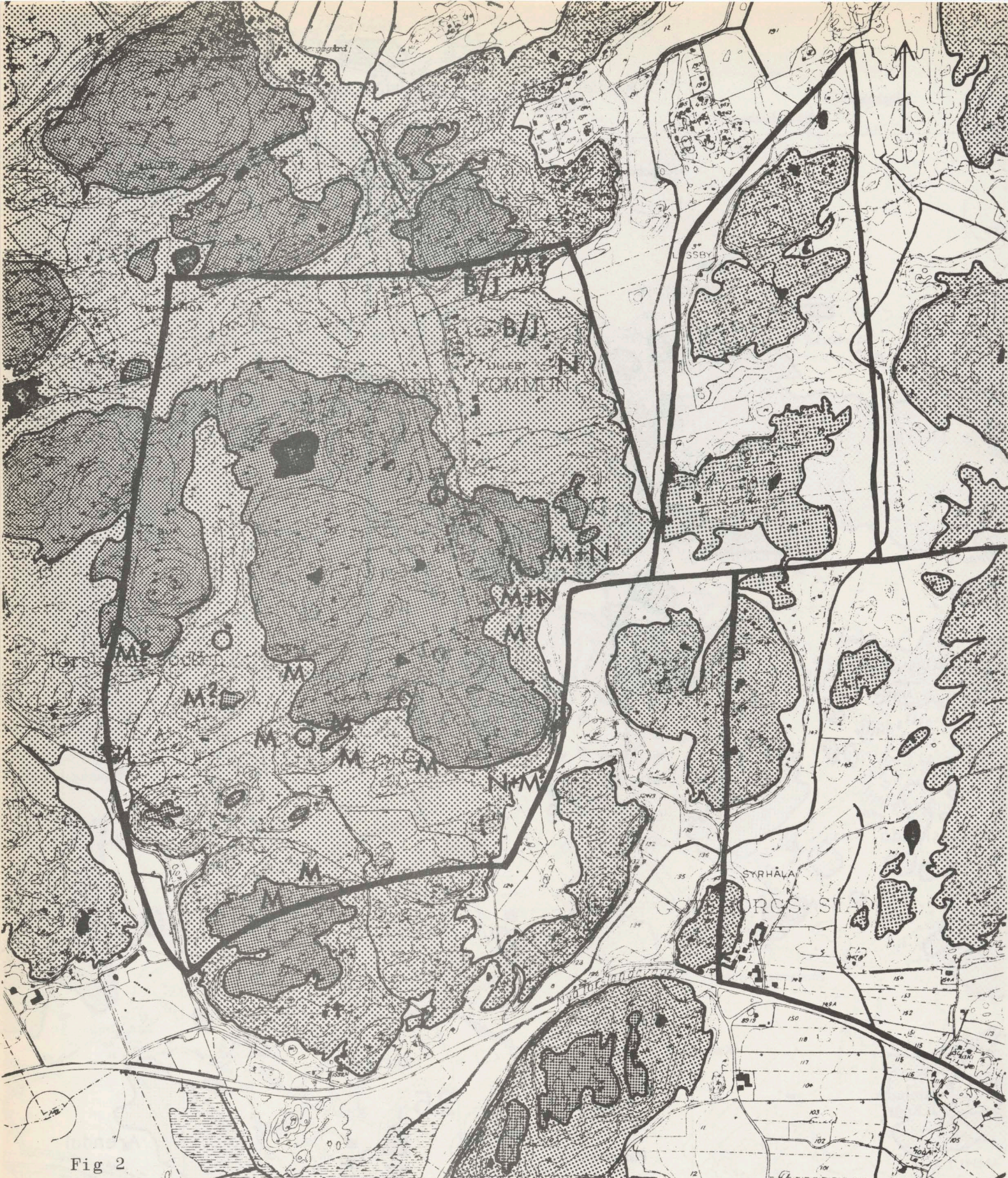

Fig 2

Sonderingsområdet. Skala 1:10.000

M Boplats från mesolitisk tid
N Boplats från neolitisk tid
O Boplats med osäker datering
B/J Boplats från brons- eller järnålder.

 område ovan 25-meterskurvan
 område ovan 10-meterskurvan

The probing area. Scale 1:10.000

M Mesolithic settlement site
N Neolithic settlement site
O Settlement site of uncertain age
B/J Bronze or Iron Age settlement site

 area above the 25 metre contour
 area above the 10 metre contour

Fig 3

Sonderingsområdet. Skala 1:10.000

The probing area. Scale 1:10.000

- Tidigare känd fyndplats - ej boplat
- Tidigare känd fyndplats - boplat
- ▲ Ny boplat, påträffad vid sonderingen
- Stensättning

- Previously known find-spot - no settlement
- Previously known find-spot - settlement
- ▲ New settlement site discovered through probing
- Stone-setting

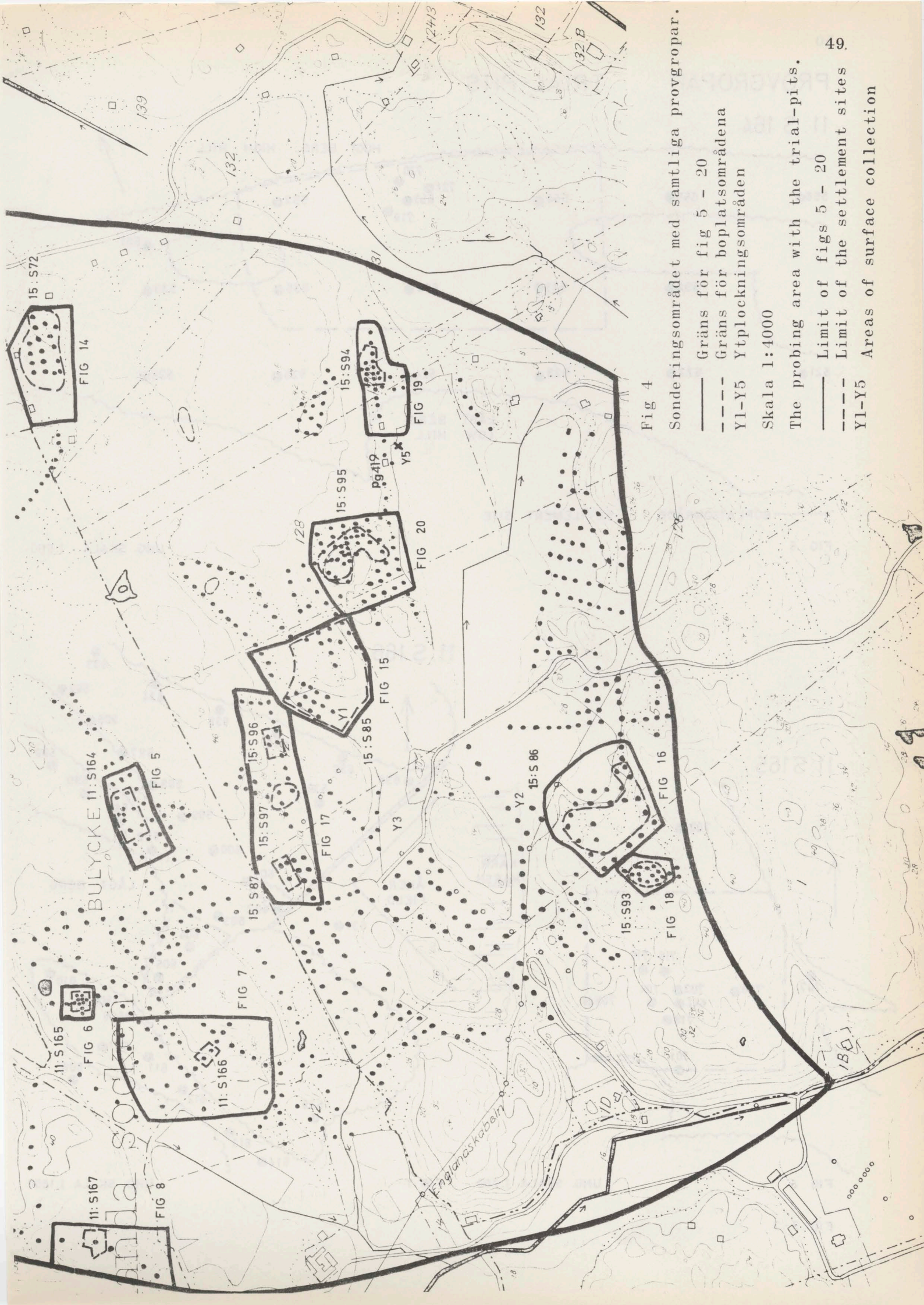

Fig 4

Sonderingsområdet med samtliga provgröpar.

- Gräns för fig 5 - 20
- - - Gräns för boplatsoveråden
- Y1-Y5 Ytplockningsområden

Skala 1:4000

The probing area with the trial-pits.

— Limit of figs 5 - 20

- - - Limit of the settlement sites

Y1-Y5 Areas of surface collection

PROVGROPAR TRIAL-PITS

11: S 164

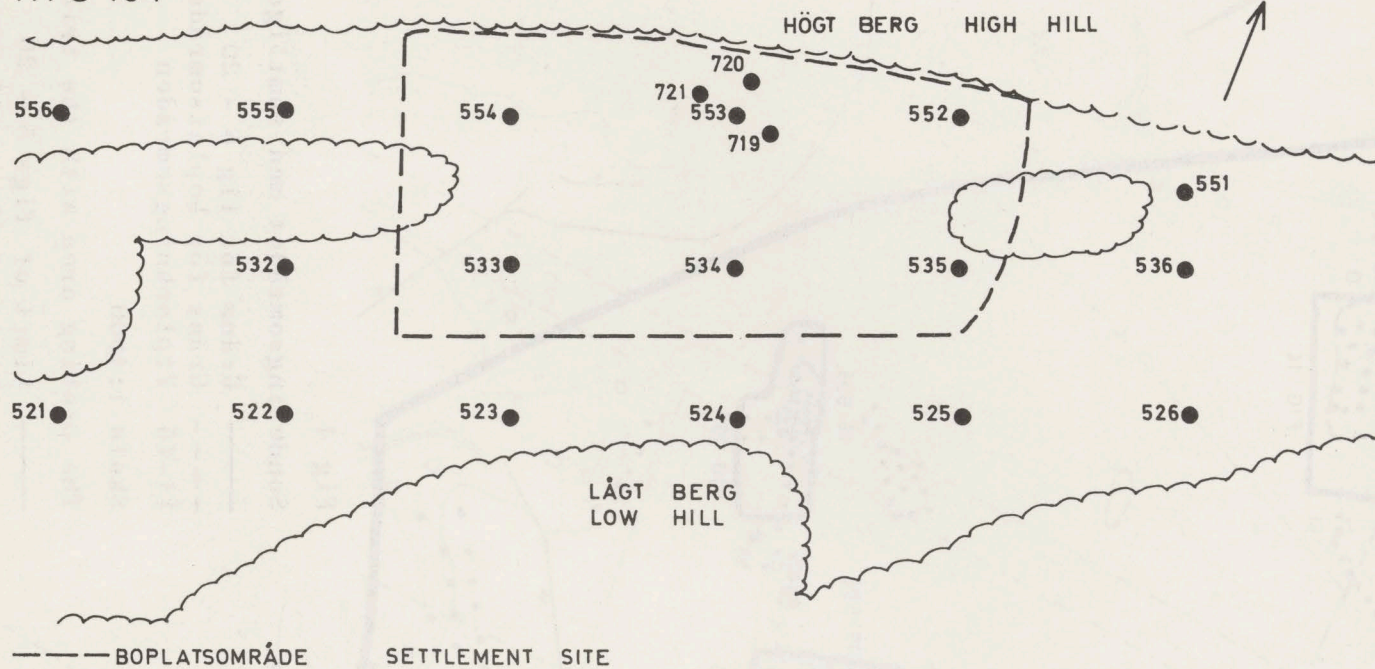

FIG 5

UNG. SKALA 1:500

11: S 165

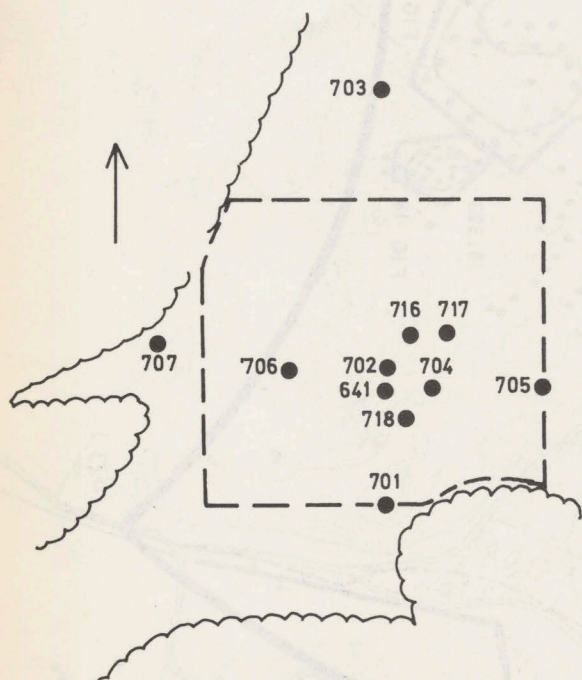

FIG 6

UNG. SKALA 1:200

11: S 166

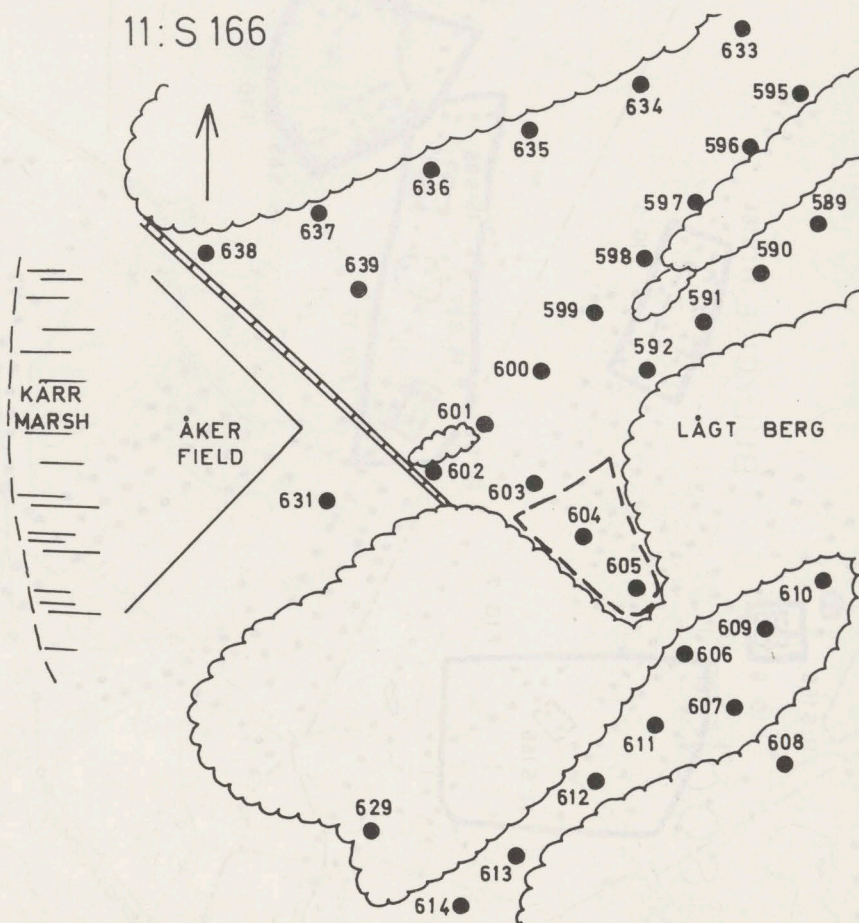

FIG 7

UNG. SKALA 1:1000

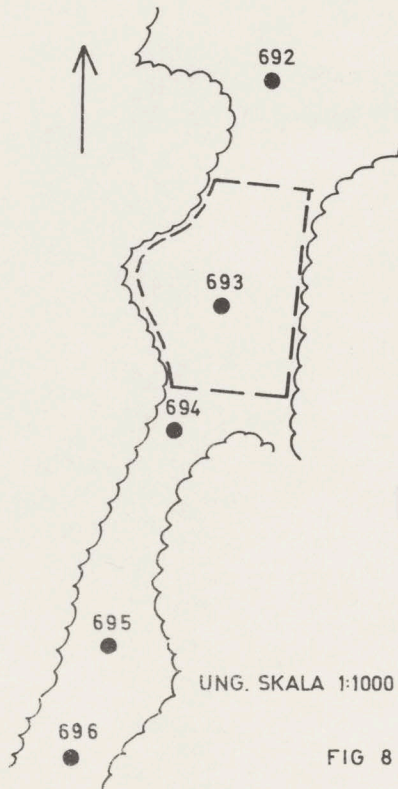

FIG 8

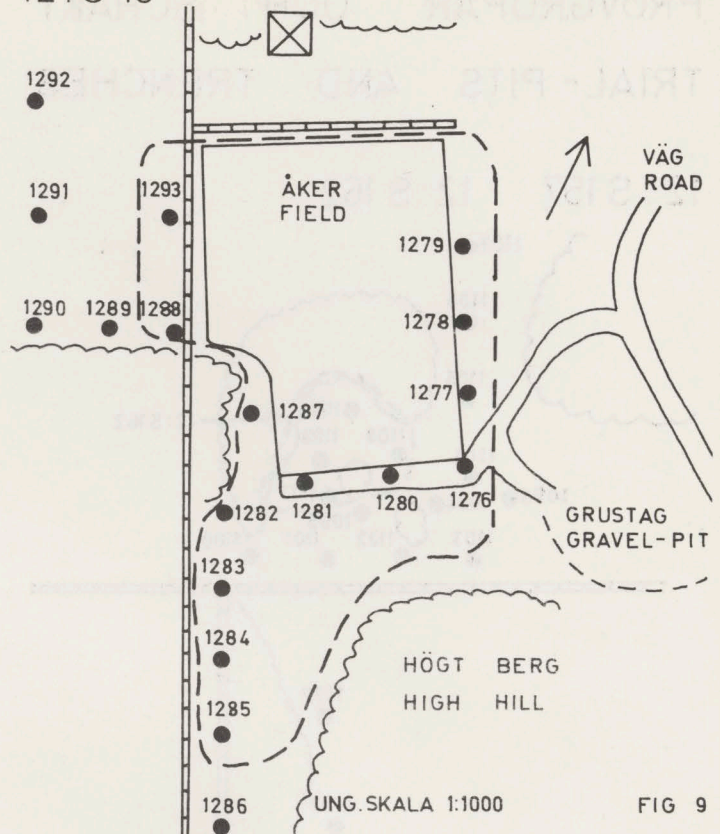
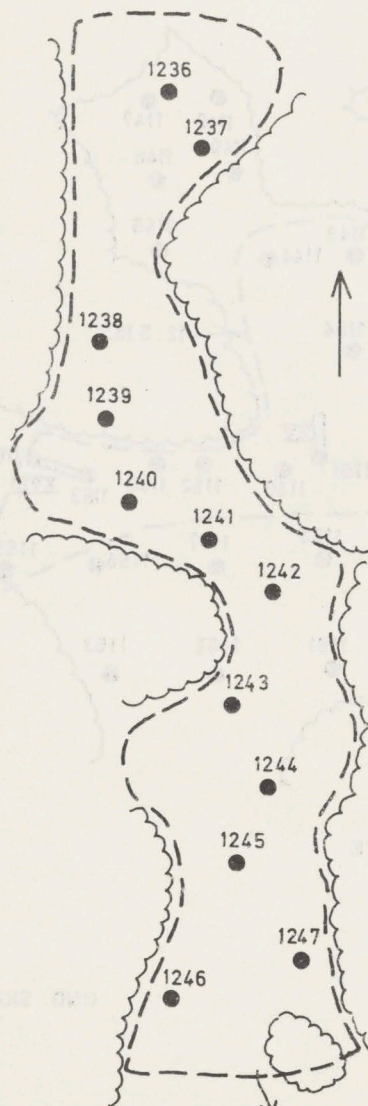

FIG 9

12: S 156

--- BOPLATSOMRÅDE
SETTLEMENT SITE

FIG 10

UNG. SKALA 1:1000

30 M TILL SOCKENGRÄNSEN
30 M TO PARISH BOUNDARY

FIG 8-10

PROVGROPAR OCH SCHAKT

TRIAL-PITS AND TRENCHES

12 : S 157, 12 : S 162

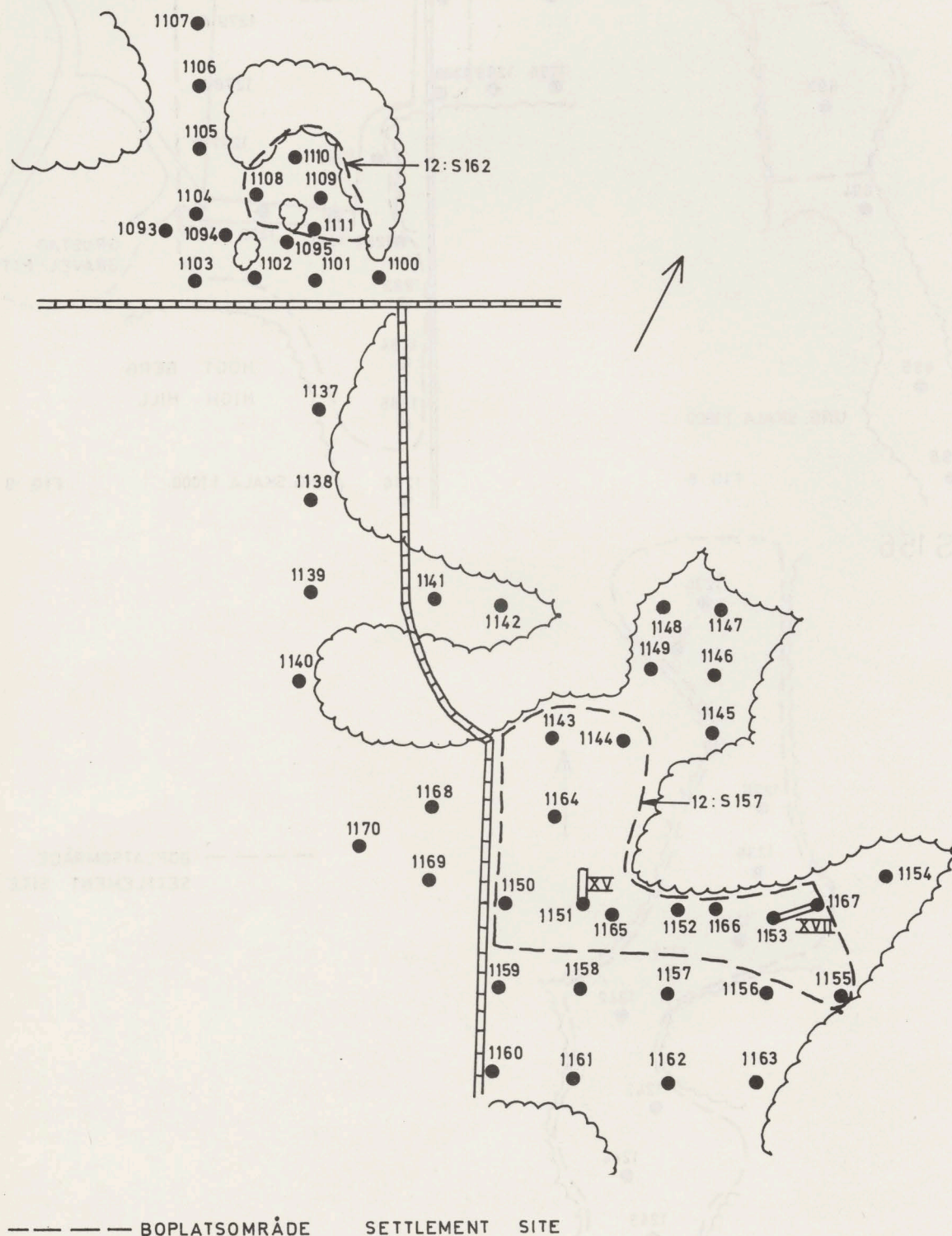

FIG 11

UNG. SKALA 1:1000

PROVGROPAR OCH SCHAKT TRIAL-PITS AND TRENCHES

12 : S 158, 12 : S 159 (+ 12 : S 76)

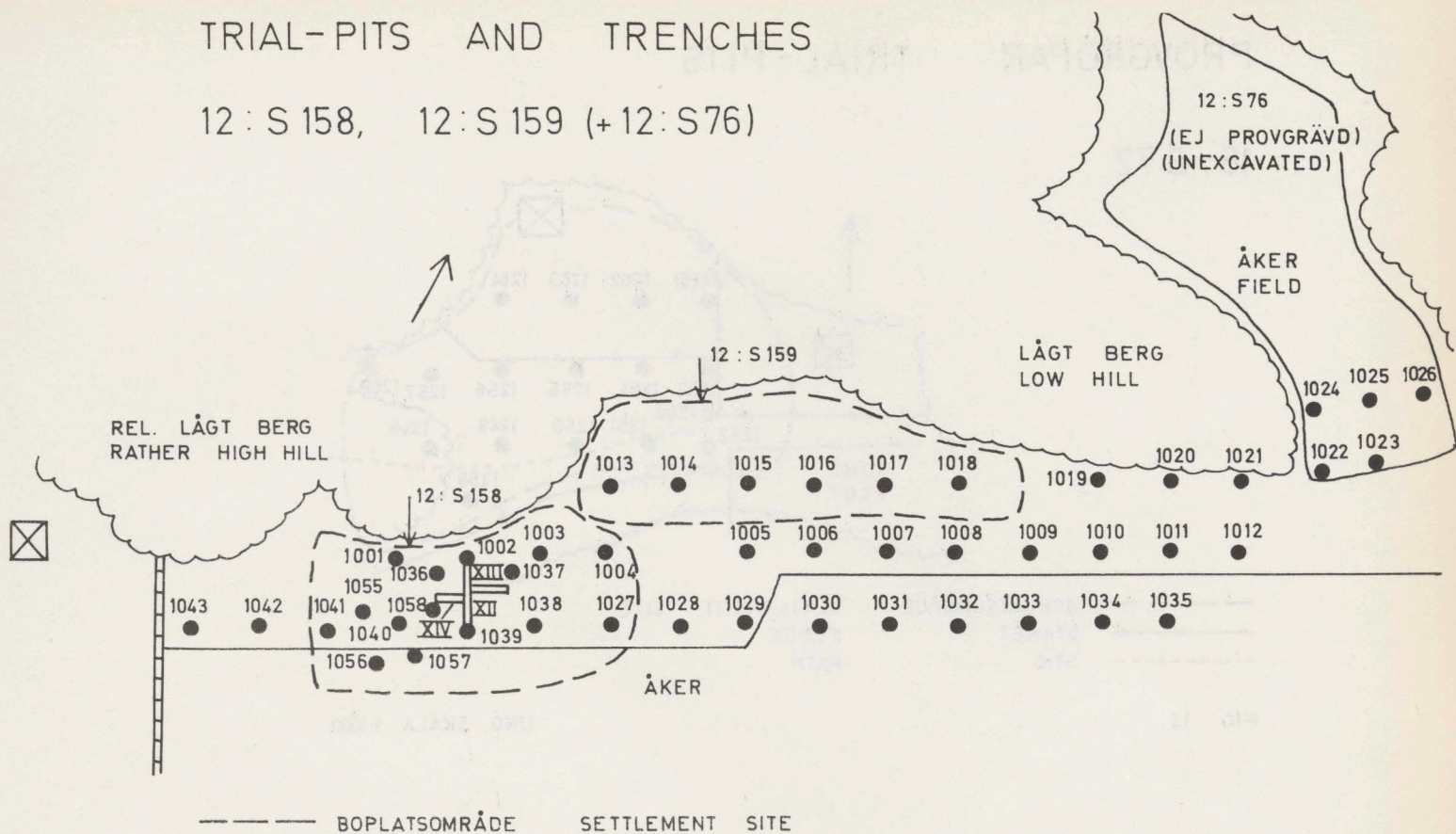

FIG 12

12 : S 160 (TIDIGARE 15 : S 73)
(PREVIOUSLY 15 : S 73)

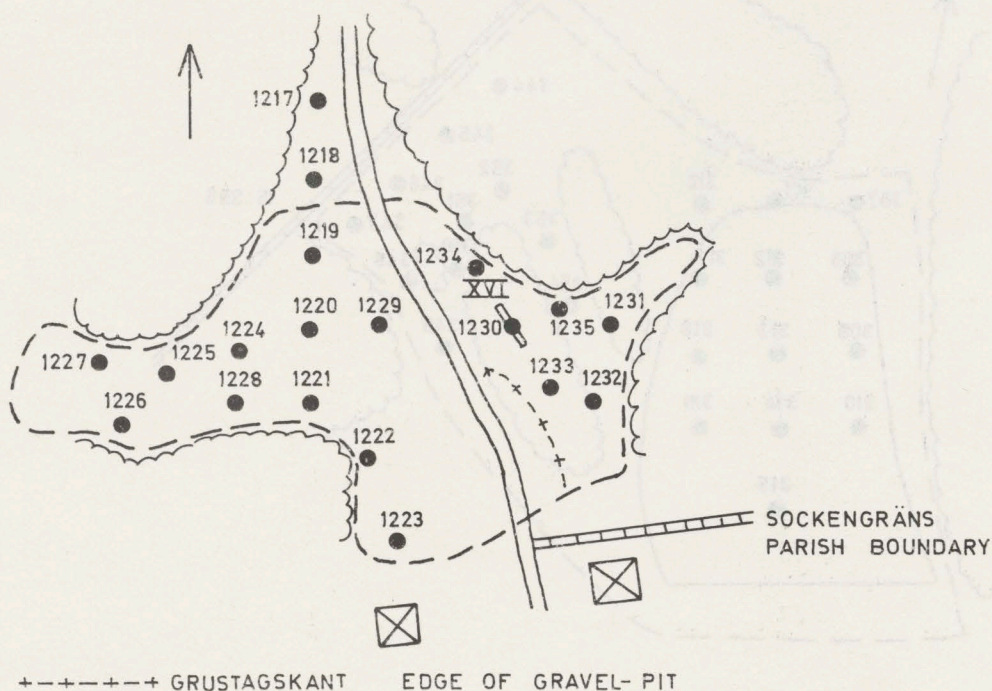

FIG 13

PROVGROPAR TRIAL - PITS

15: S 72

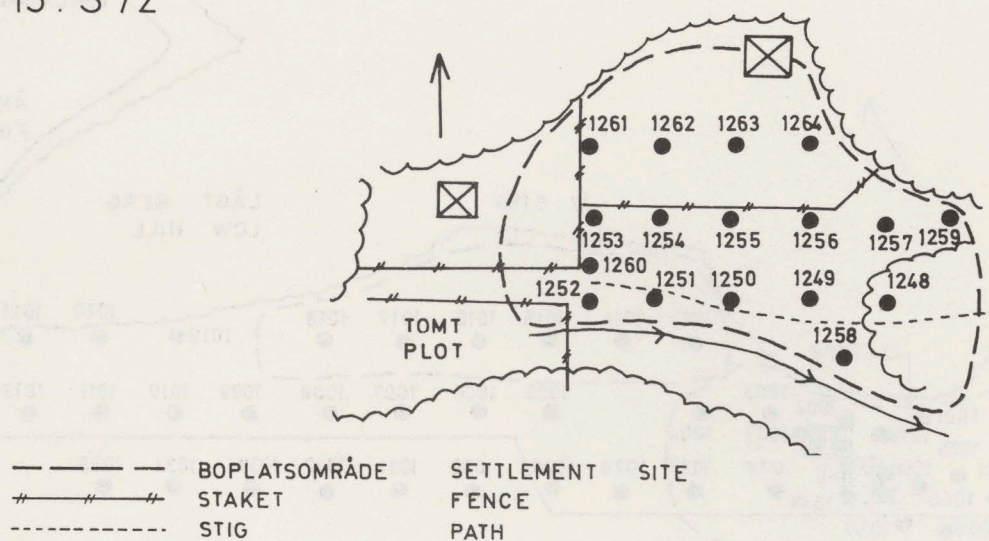

FIG 14

UNG. SKALA 1:1000

15: S 85

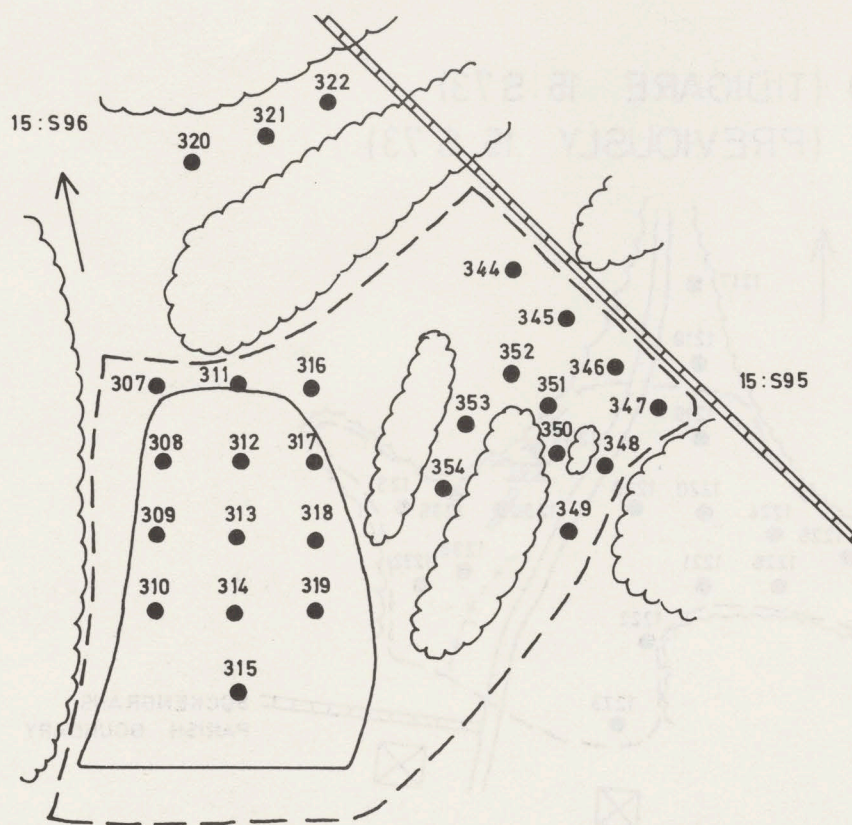

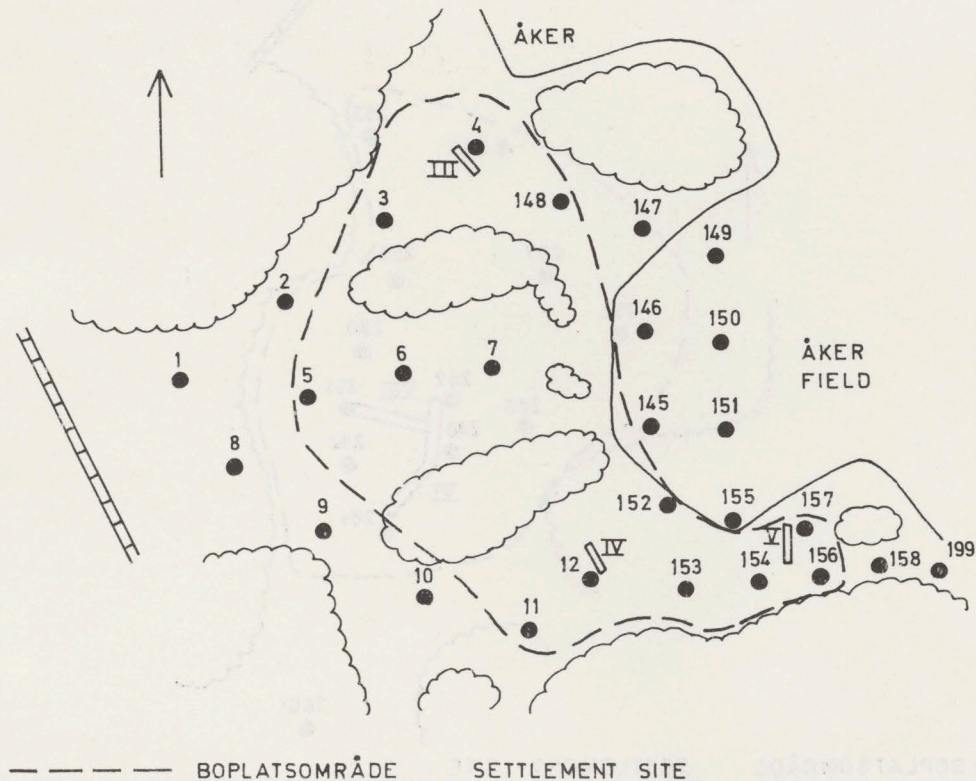
FIG 15

UNG. SKALA 1:1000

FIG 14-15

PROVGROPAR OCH SCHAKT
TRIAL-PITS AND TRENCHES

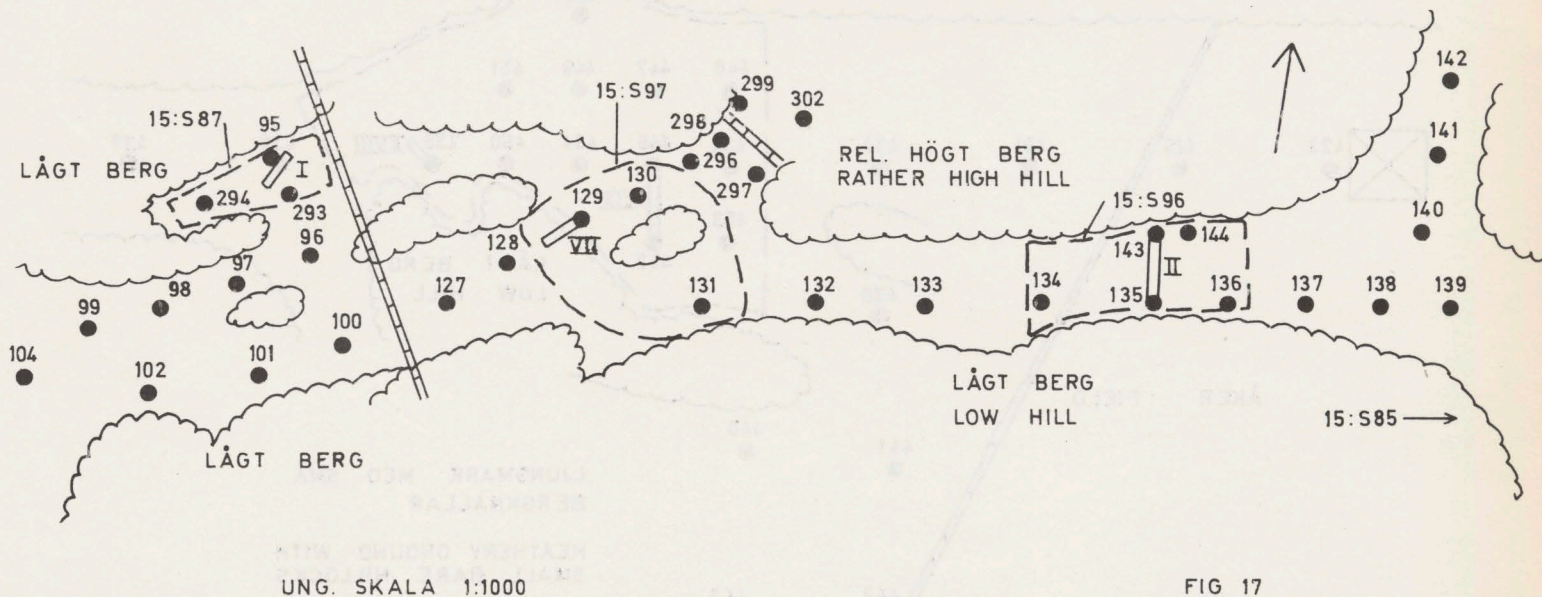
15:S86

UNG. SKALA 1:1000

FIG 16

15:S87, 15:S96, 15:S97

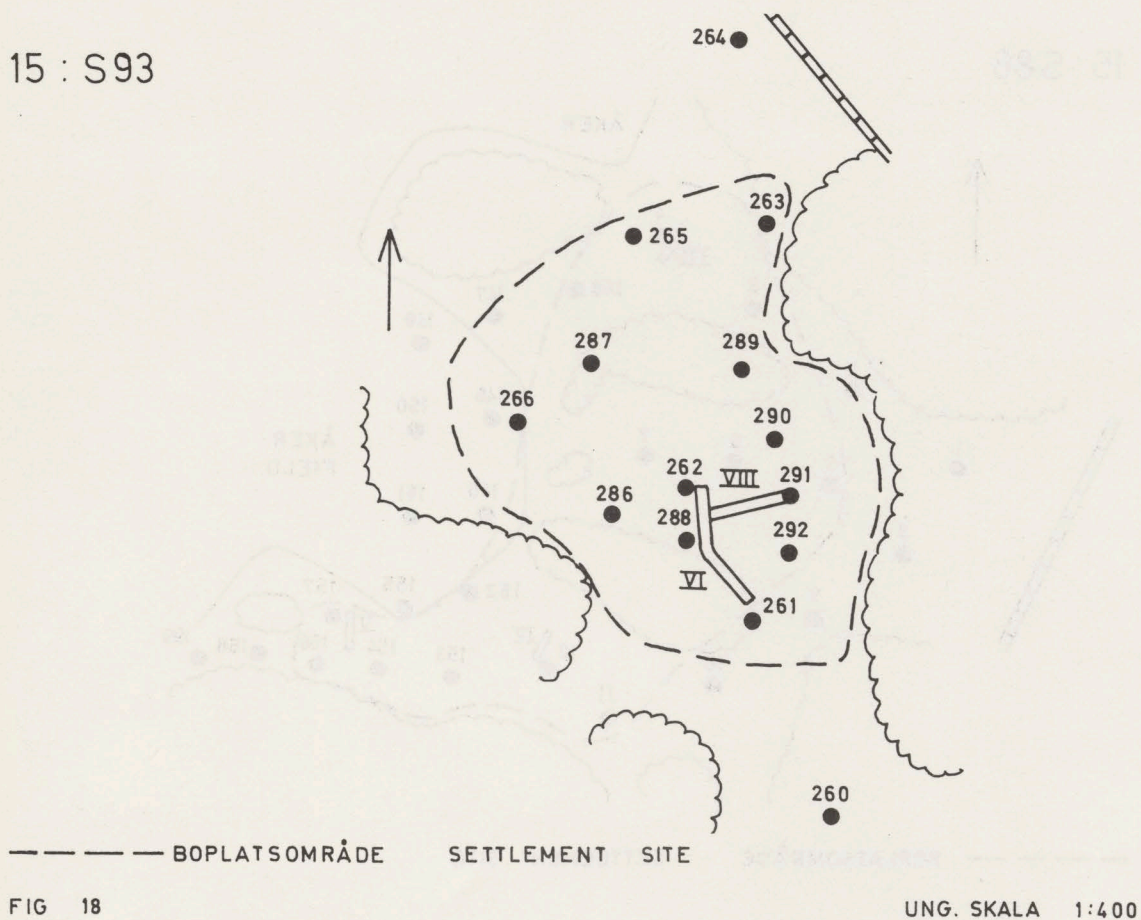

UNG. SKALA 1:1000

FIG 17

PROVGROPAR OCH SCHAKT TRIAL PITS AND TRENCHES

15 : S93

15 : S94

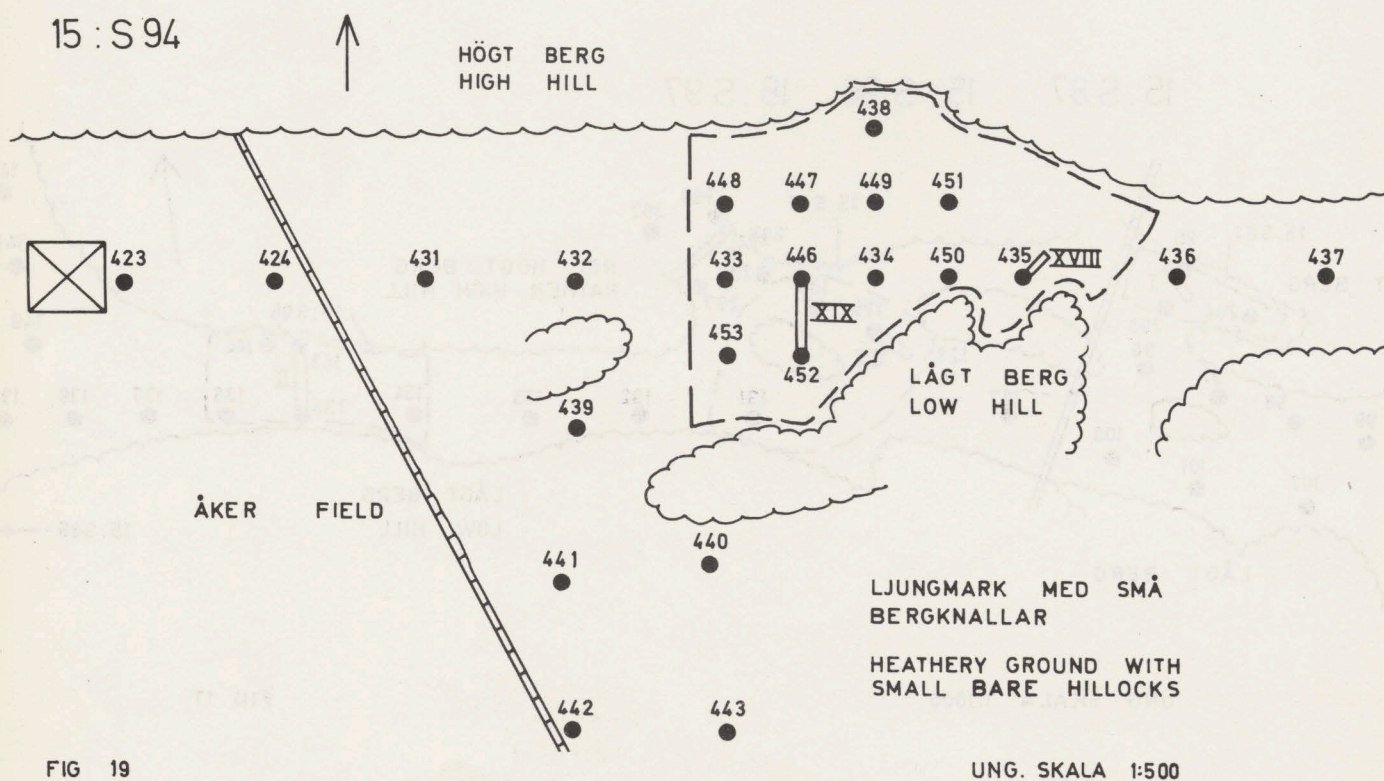
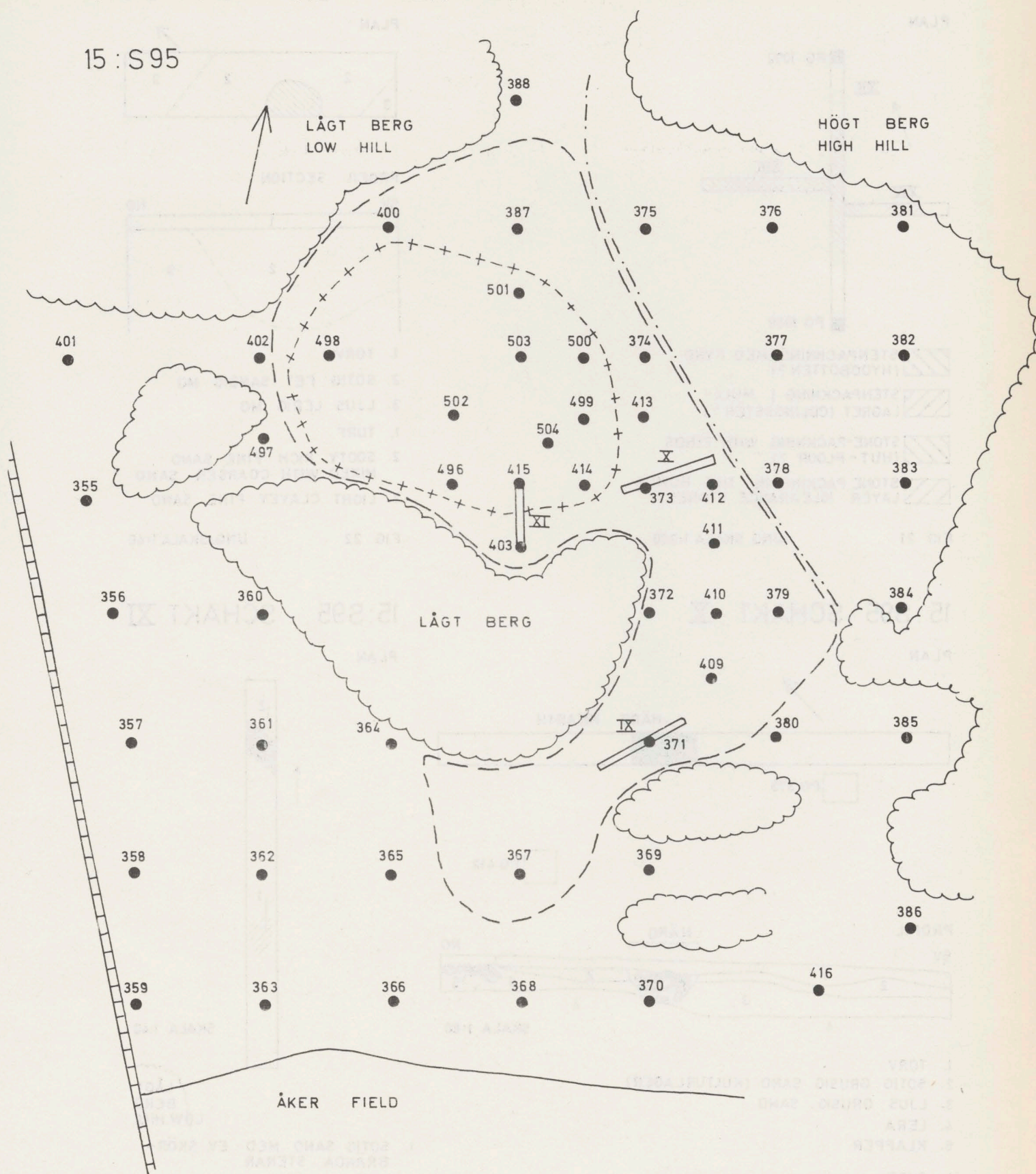

FIG 18-19

PROVGROPAR OCH SCHAKT TRIAL-PITS AND TRENCHES

57

15 : S 95

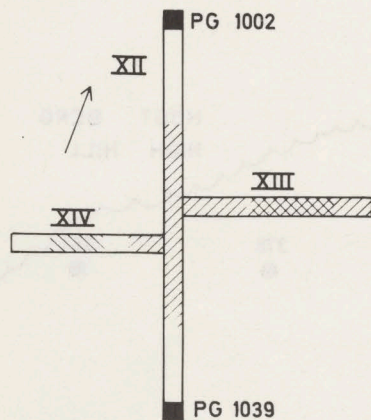

UNG. SKALA 1:400

FIG 20

12:S 158 SCHAKT

PLAN

STENPACKNING MED FYND
(HYDEBOTTEN?)

STENPACKNING I MULL-
LAGRET (ODLINGSTEN?)

STONE-PACKNING WITH FINDS
(HUT-FLOOR?)

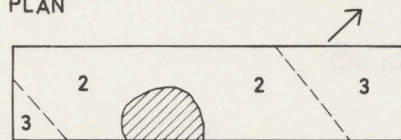
STONE PACKING IN THE HUMUS
LAYER (CLEARANCE STONES?)

FIG 21

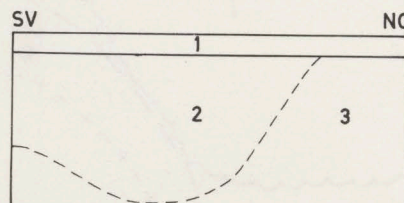
UNG. SKALA 1:200

15:S94 SCHAKT XVIII

PLAN

PROFIL SECTION

1. TORV

2. SOTIG FET SANDIG MO

3. LJUS LERIG MO

1. TURF

2. SOOTY RICH FINE SAND
MIXED WITH COARSER SAND

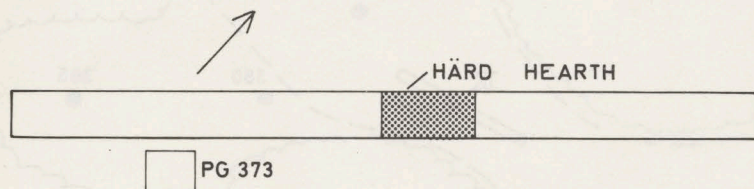
3. LIGHT CLAYEY FINE SAND

FIG 22

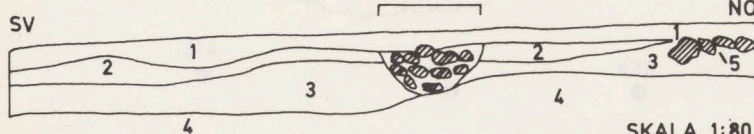
UNG. SKALA 1:40

15:S95 SCHAKT X

PLAN

PROFIL

1. TORV

2. SOTIG GRUSIG SAND (KULTURLAGER)

3. LJUS GRUSIG SAND

4. LERA

5. KLAPPER

1. TURF

2. SOOTY GRAVELLY SAND (CULTURE LAYER)

3. LIGHT GRAVELLY SAND

4. CLAY

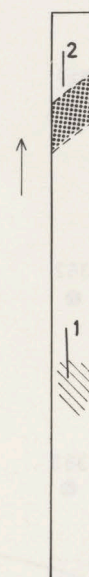
5. SHINGLE

FIG 23

FIG 21-24

15:S95 SCHAKT XI

PLAN

SKALA 1:40

LÅGT
BERG
LÖW HILL1. SOTIG SAND MED EV. SKÖR-
BRANDA STENAR

2. SOTIG SAND

1. SOOTY SAND WITH POSSIBLY
BRITTLE BURNT STONES

2. SOOTY SAND

FIG 24

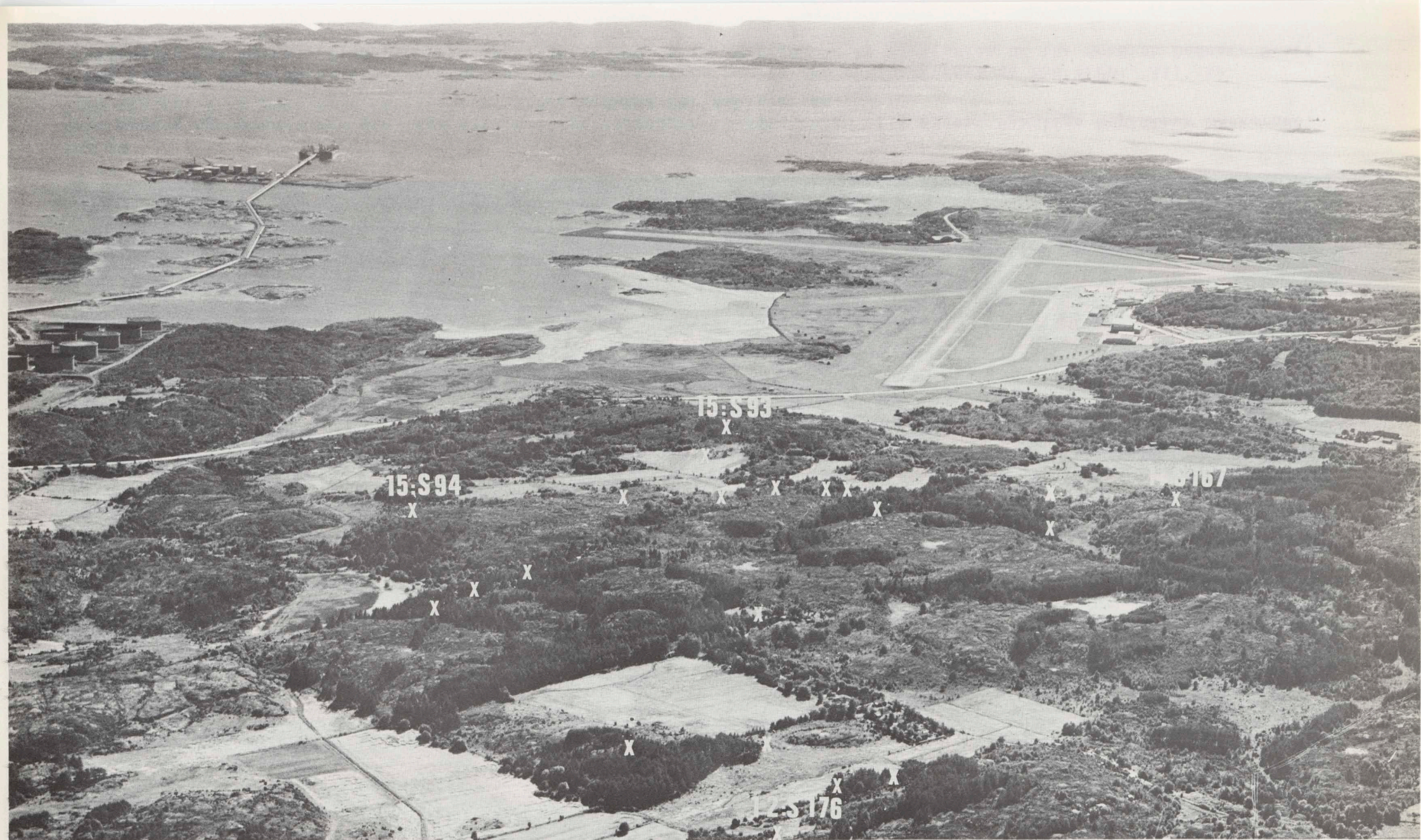

Fig 25

Hela sonderingsområdet med den låga dalgången i nordost i förgrunden. I bakgrunden Torslanda flygfält och därbortom havet. Samtliga boplatser markerade. Från nordost. Foto BeWe Bild. Av försvarsstaben godkänd för publicering.

Total view of the probing area showing the low valley in the north-east in the foreground. In the background is Torslanda Airport and beyond it the sea. All the settlements are marked. View from the north-east. Photo BeWe Bild. Reproduced by permission of the Swedish Defence Staff.

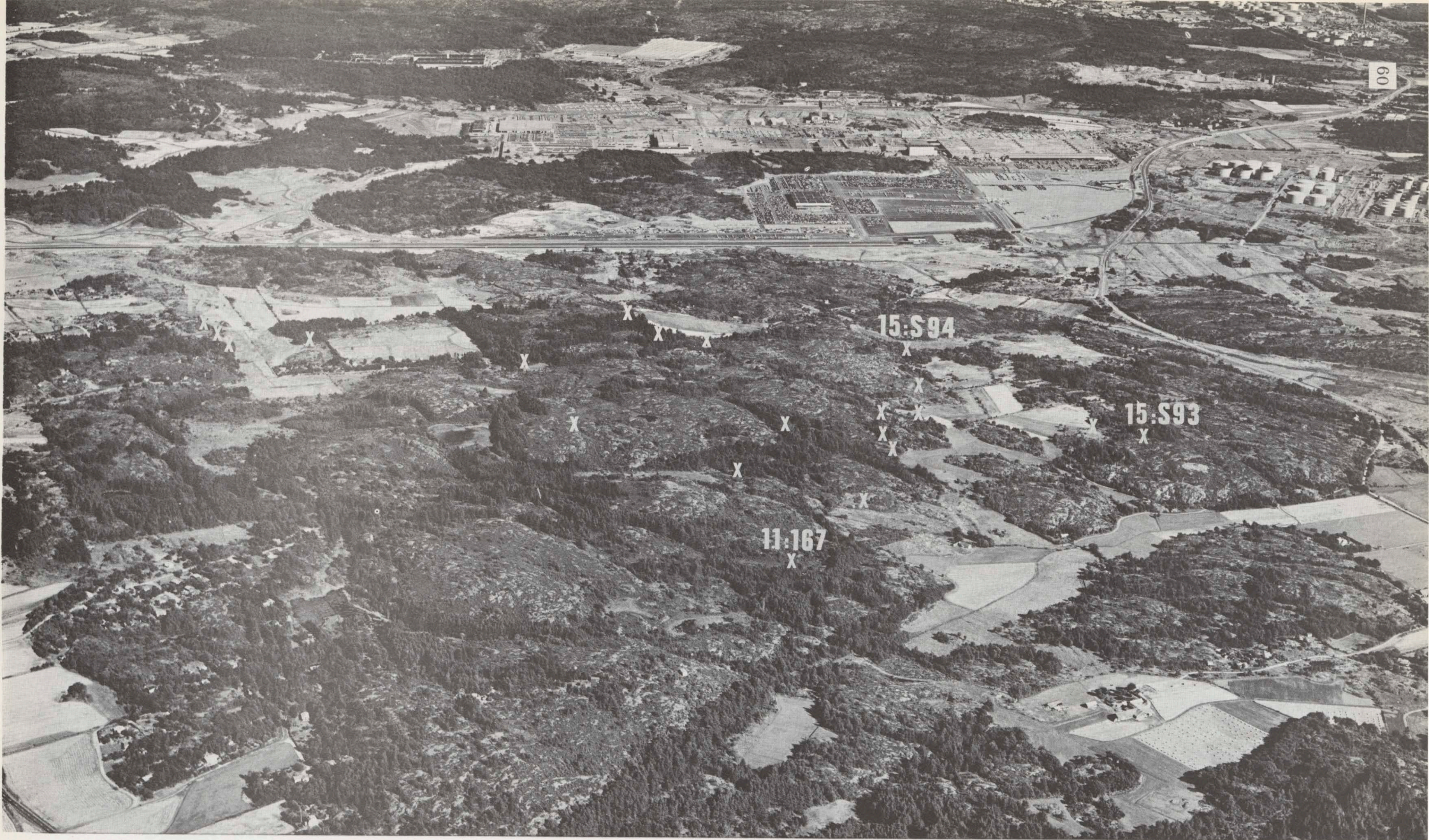

Fig 26

Hela sonderingsområdet med den låga öst-västliga dalgången i södra delen till höger. Samtliga boplatser markerade. Från väster. Foto BeWe Bild. Av försvarsstaben godkänd för publicering.

Total view of the probing area showing the low east-west valley in the southern part to the right. All the settlements are marked. View from the west. Photo BeWe Bild. Reproduced by permission of the Swedish Defence Staff.

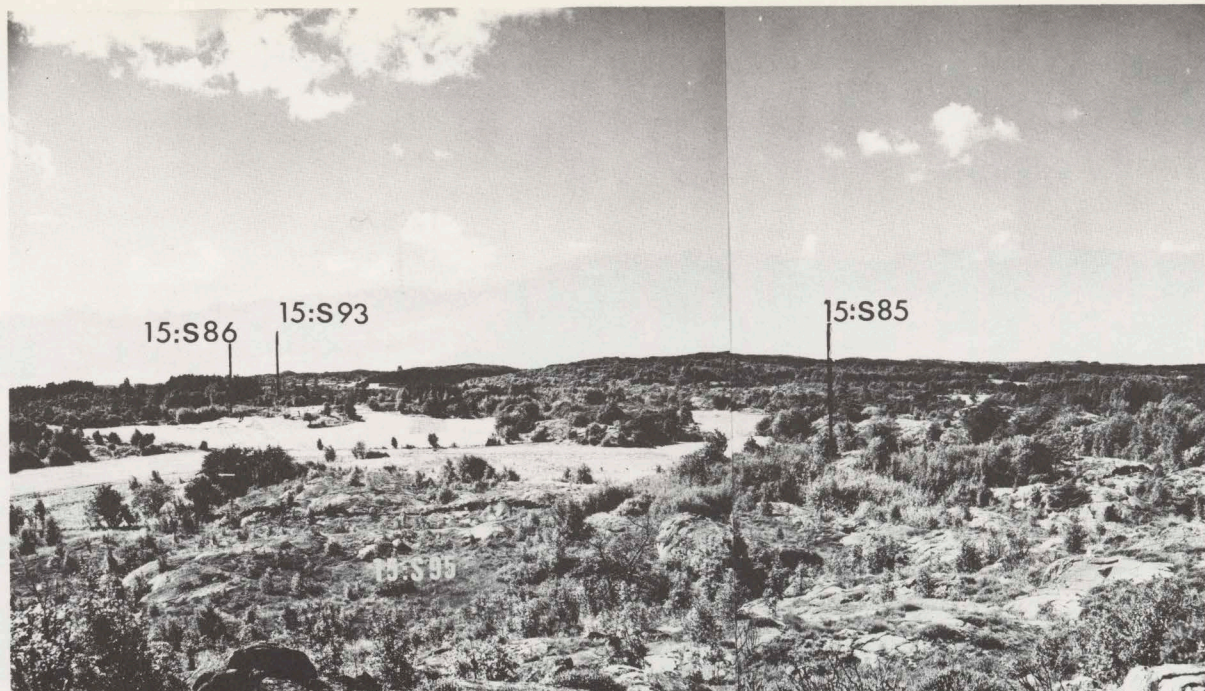

Fig 27

Södra delen av området med den öst-västliga dalgången och omgivande berg. I förgrunden den nyfunna boplatsen 15:S 95. Från nordost.

The southern part of the area showing the valley running east-west and the surrounding hills. In the foreground is seen the recently discovered settlement site 15:S 95. View from the north-east.

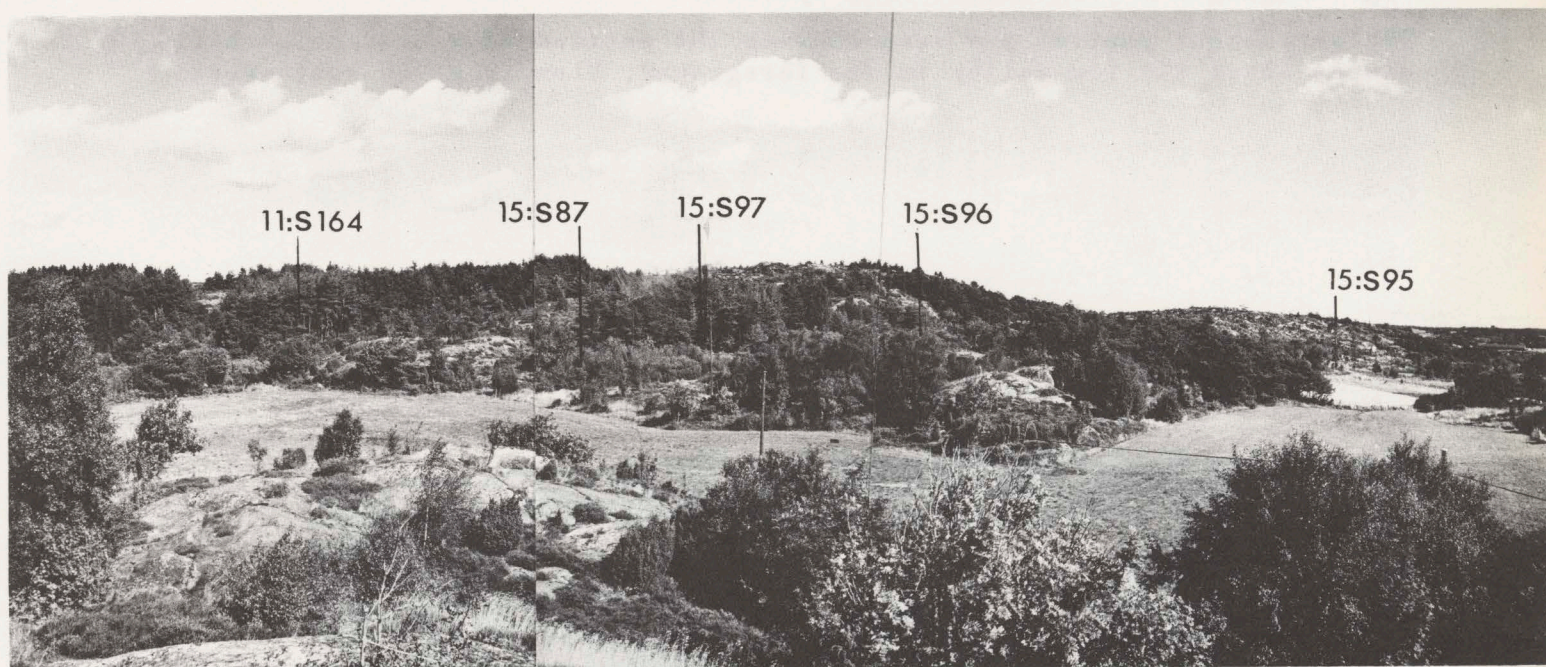

Fig 28

Ett bergsparti med flera boplatser i områdets sydvästra del, intill den stora dalgången i söder. Från sydväst.

A hilly area with several settlements in the south-west part of the area, close to the large valley in the foreground. View from the south-west.

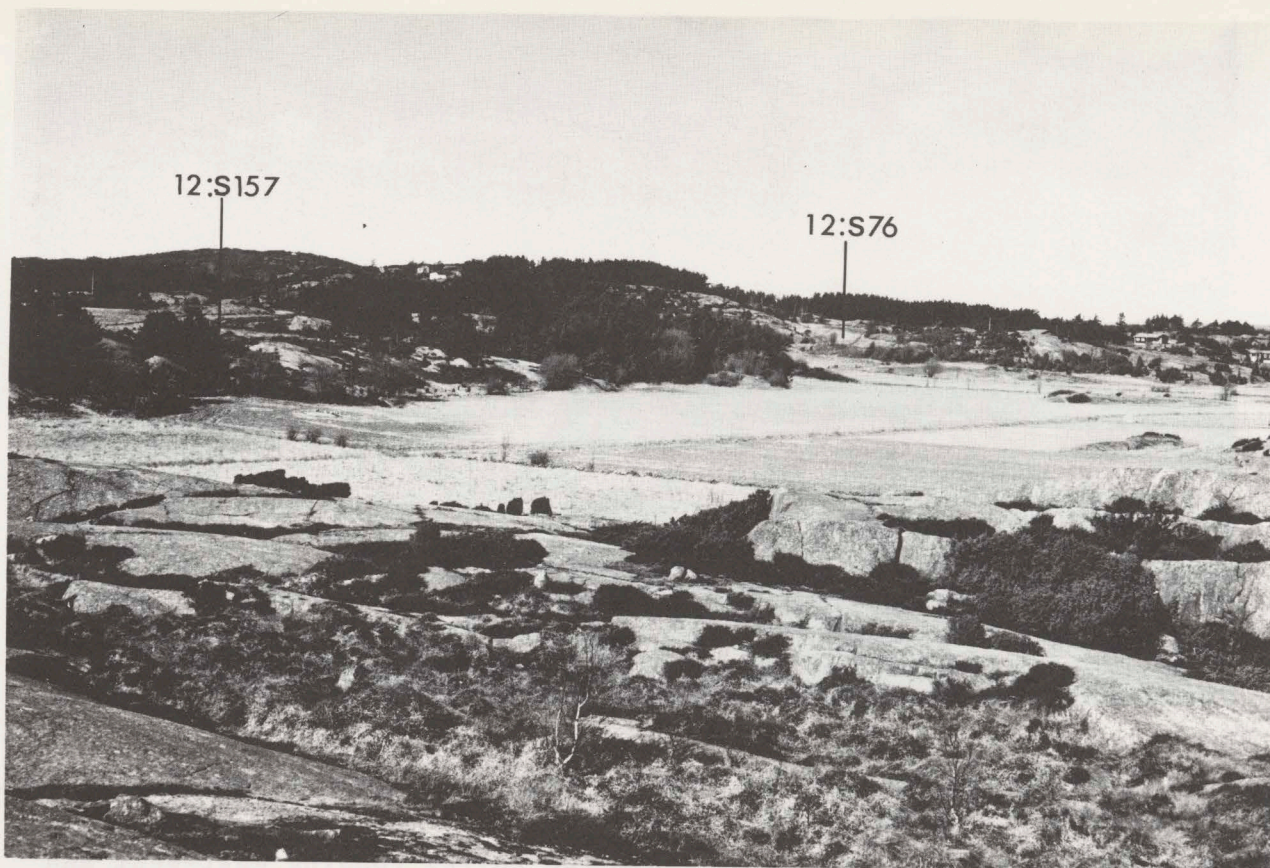

Fig 29

Områdets nordöstra del med boplatserna på bergssluttningarna ovanför den låga dalgången i förgrunden. Från sydväst.

The north-east part of the area showing the settlement sites on the hill-slopes above the low valley in the foreground. View from the south-west.

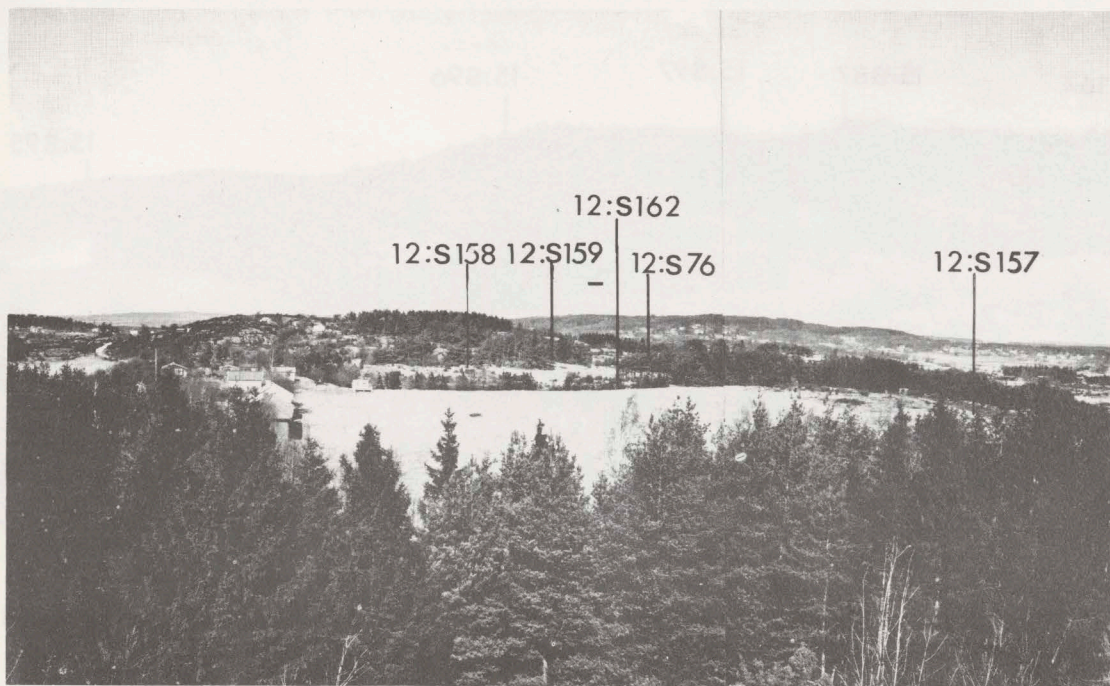

Fig 30

Den till stor del uppodlade nordöstra delen med boplatserna markerade. Från söder.

The largely cultivated north-east part. The settlements are marked. View from the south.

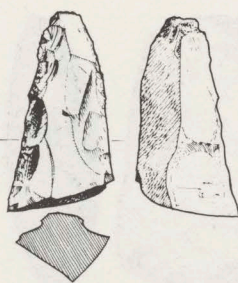

Fig 31

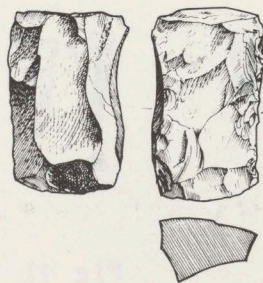

Fig 32

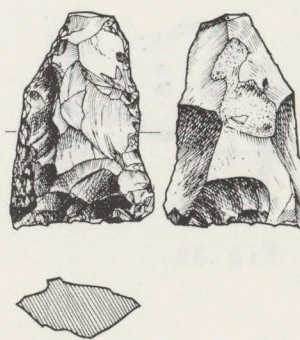

Fig 33

Fig 34

Fig 35

Fig 31-35 15:S 95 Mesolitisk boplatz Mesolithic settlement site
 Samtliga föremål av flinta från schakt IX, fynd 236
 Flint objects from trench IX, find 236

Fig 31-32 Kärnyxfragment

Fragment of core axe

Fig 33 Kärnyxa?

Core axe?

Fig 34 Borr

Borer

Fig 35 Retuscherad spets

Retouched point

Fig 36

Fig 37

Fig 38

Fig 36-38 Kärnyxor från olika mesolitiska boplatser

Fig 36 15:S 96. Kärnyxa av flinta, fynd 156, schakt II, sotfläck

Fig 37 15:S 93. Kärnyxa, fragment, av flinta, fynd 113, schakt VI

Fig 38 12:S 156. Kärnyxa, fragment, flinta, fynd 644, provgrop 1236

Figs 36-38 Core axes from different Mesolithic settlements sites

Fig 36 Core axe, flint. Find 156, trench II, soot-spread

Fig 37 Core axe, fragment, flint. Find 113, trench VI

Fig 38 Core axe, fragment, flint. Find 644, trial-pit 1236

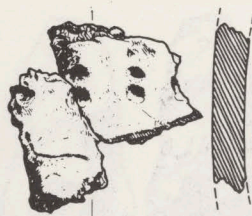

Fig 39

Fig 40

Fig 41

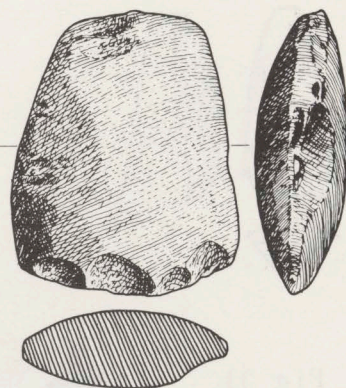

Fig 42

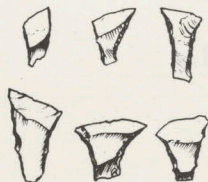

Fig 43

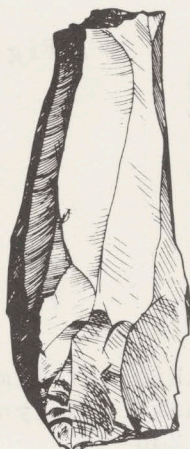

Fig 44

Fig 45

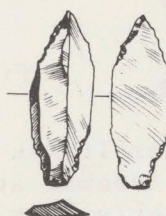

Fig 46

Fig 47

Fig 48

Skala 1:2

- Fig 39-43 Fynd från olika neolitiska boplatser
- Fig 39 12:S 156. Ornerad keramik, fynd 689, provgrop 1247
- Fig 40-41 12:S 157. Ornerad keramik, fynd 600, schakt XV
- Spånpilspets med tånge, fragment, flinta, fynd 600, schakt XV
- Fig 42-43 12:S 160. Slipad fyrsidig yxa av bergart, fynd 635, pg 1230
- Tvärebyggade pilspetsar, flinta, fynd 635, pg 1230 samt fynd 667, schakt XVI
- Fig 44-48 15:S 94. Neolitisk boplat. Samtliga föremål av flinta
- Fig 44 Cylindrisk spånkärna, fynd 229, provgrop 438
- Fig 45 Cylindrisk spånkärna, fynd 419, schakt XIX
- Fig 46 Spånpilspets med tånge, fynd 419, schakt XIX
- Fig 47 Spånskrapa, fynd 419, schakt XIX
- Fig 48 Retuscherad spets, fynd 419, schakt IXI
- Figs 39-43 Finds from different Neolithic settlements sites
- Fig 39 12:S 160. Decorated pottery. Find 689, trial-pit 1247
- Figs 40-41 12:S 157. Decorated pottery, Find 600, trench XV
- Fragment of tanged blade arrowhead, flint. Find 600, trench XV
- Figs 42-43 12:S 160. Polished four-sided stone axe. Find 635, trial-pit 1230
- Transverse arrowheads, flint. Find 635, trial-pit 1230 and find 667, trench XVI
- Figs 44-48 15:S 94. Neolithic settlement site. Flint objects
- Fig 44 Cylindrical blade core, find 229, trial-pit 438
- Fig 45 Cylindrical blade core, find 419, trench XIX
- Fig 46 Tanged blade arrowhead, find 419, trench XIX
- Fig 47 End-scraper, find 419, trench XIX
- Fig 48 Retouched point, find 419, trench XIX